

TVÅHUNDRA ÅRS LOKAL HISTORIA
[KALSÖNERAS BARRÖ]
CARLSSÖNERNA BARRUD

DEL ETT

Alf Gunnarson
MMII och MMXXI

Här är alla rubrikerna i originalversionen.

Jag klipper ut därifrån och kopierar in i denna version, rubrik efter rubrik.

INNEHÅLL

01. Förord
02. Med flaggan i topp
03. Ett blad med bilder
04. En släkttavla
05. På andra sidan Atlanten
06. Brev från Amerika
07. Ett 450-årsjubileum att fira
08. Storskifte i Barrud 1807-1814
09. Laga skifte 1848 -1850
10. Tänk om dokumenten kunde tala
11. Jonas och Maria
12. Arvet efter Jonas Svensson
13. Maria och hennes son
14. En myndig kvinna
15. Johannes och Stina Lovisa
16. Gustava och Carl Gustaf
17. Morfarskärret
18. Åtta personer på trettio tunnland
19. En ung Karl köper mark
20. Granngårdens gränser
21. Mera mark att bruka
22. Ett tungt vårbruk år 1889
23. Tillgångarna täcker skulderna
24. Farväl till Ida och August
25. Tre ägare träder tillbaka
26. Augusta Charlotta från Smedsbol
27. Tredjedag jul år 1913
28. Det enda barnet
29. När var sin syssla sköter
30. Historier
31. I valet och kvalet
32. Bernt hemma hos morfar
33. Klockor klämtar
34. Mitt i julbrådskan
35. Bytt är bytt
36. Arrendekontrakt
37. King Edvard och Sengana
38. Sommargäster i stugan
39. Broderligt delat ansvar
40. Ett brokigt blad
41. Amerikafrämmande
42. Krontorp 100 år
43. Byalaget i Barrud
44. Mot århundradets slut
45. År 2001
46. År 2002
47. Gömt och glömt
48. Bara en sak till
49. Eftertext.

FÖRORD

Den här historiska berättelsen ska handla om Barrud. Det är närmare bestämt det hemman som under minst hundra år har kallats för *Kalsöneras ställe* jag ska skriva om.

År 1798 flyttade trumslagaren Olof Larsson Moberg till Barrud. *) Han ägde sedan 1/10- dels mantal i Barrud och en del av den marken ärvde hans äldsta dotter som hette Maria Olofsdotter Moberg. Där börjar den här historiska berättelsen och den har hittills inte något slut, eftersom Karlsönernas gård fortfarande (år 2001) är i samma släkts ägo som den var för drygt två hundra år sedan.

De faktauppgifter som ligger till grund för skriften hämtas i första hand från tillgängliga gårdshandlingar som tillhör fastigheterna Barrud 1:2, 1:3 och 1:22. Utöver gårdspapprena, är Leif Vördes uppgifter ur de gamla kyrkböckerna av stort värde som komplement till handlingarna om ägarförändringar, bouppteckningar och arvskiften. Det finns också rätt mycket av muntlig information som främst Birgit och min bror Bernt, står för. Själv minns jag en hel del av det som Birgits farbror Per Adolf berättade om Barrud och folket där, när han bodde i VallsjöboI på 1940- och 50- talet. Om jag i det här arbetet dristar mig till att skriva något stycke på dialekt, försöker jag komma ihåg Per Adolfs sätt att tala. När text ur de gamla dokumenten citeras, används modern stavning, medan språkbruk och ordval så långt det är möjligt behålls. Efter de inledande avsnitten, som handlar om tidigt 1900-tal och allmänna förrättningar i byn Barrud före år 1800, skrivs berättelsen i någorlunda kronologisk ordning. Sidnummer anges inte. Avsikten är att producera fem datorutskrivna exemplar, av vilka fyra kommer att behållas inom familjen. Ett exemplar kommer att finnas tillgängligt för utlåning.

Tidigare i år skrev jag två historiska berättelser som heter *Mossebo, ett hemman i norra Västergötland 1720- 2000* och *Ett vallsjöbolshemman på Himmelsbolsängen (1750)-1850 - 2000*. Det är ofrånkomligt med en del upprepningar, eftersom saker och ting som redovisas i de skrifterna också berör Barrud och vice versa, särskilt i så kallad modern tid. Det här förordet skrivs den 3 december år 2001 som ett utkast. Nu är det dags att sortera alla papper och komma igång. Ambitionen är att det här ska bli färdigt i januari månad, år 2002.

Skövde i december 2001 och januari 2002

Alf Gunnarsson

Jag är född och uppvuxen i Vallsjöbol och vistades mycket i Mossebo som barn. I mina yngre år var Barrud ett främmande ställe. Under de senaste fyrtio åren har gården allt mer blivit en fast punkt och ett andra hem. År 1967 blev min bror Bernt och jag ägare till Barrud och därefter har våra familjer tillbringat mycken tid där.

*) Nej, Olof Moberg flyttade aldrig till Barrud. Han bodde kvar i Högshult hela sitt liv. Men han köpte, mycket riktigt, mark i Barrud runt sekelskiftet 17/ 1800 och sonen - Olof Moberg d. y. - bodde i Barrud med sin familj.

Texten behålls så intakt som möjligt. Sakfel rättas. Bilder byts om diton av bättre kvalitet kan framställas. En del kommer att färgläggas. Stavningen av namnen: 2002 skrev jag Karlssönera med "K", vilket jag inte gör numera efter att ha läst kyrkböckerna. Här får K- stavningen vara kvar och familjen kallades [ka:lsönera].

Mariestad i oktober 2021 / alf

KÄLLFÖRTECKNING

Gårdshandlingar till Barrud 1:2. 1:3 och 1:22
Handlingar om storskifte och laga skifte i Barrud
Lantmäterikarta från år 1880
Moderna ekonomiska kartor
Finnerödjaboken
Skriften *Barrud en by i Västergötland genom 100 år*
Skriften *A brief extended history of the Lofgren (Johnson / Swenson Families), who settled near Harris Minnesota*, av Lyle Lofgren
Samtal och korrespondens med Leif Vörde, främst om släktförhållanden
Samtal med Hans Ove Persson, främst om medeltiden
Samtal med Anna-Lisa Axelsson, dotter till arrendatorn
Samtal med familjen Tuvevsson
Samtal med min mor, Birgit Carlsson, som minns mycket
Samtal med min bror, Bernt Gunnarsson, som minns mer än jag om Barrud
Mina egna minnen som (trots allt) är rätt så många
Egna och lånade fotografier
Tack till alla som på ett eller annat sätt hjälpt till.

NÅGRA MÅTT, MYNT OCH VIKTER

Aln: Längdmått. 2 fot, eller cirka 0,6 meter
Famn: Längdmått, 6 fot, eller cirka 1,8 meter
Fjärdingsväg: Inemot 3 km vägsträcka - en fjärdedel av en gammal svensk mil *)
Fot: Längdmått, cirka 30 centimeter
Kanna: Rymdmått, cirka 2,6 liter
Kappe: Rymdmått för torra varor, cirka 4,6 liter
Kappland: Så stor areal som det gick åt (ungefär) 4,6 liter säd att så på
Lispund: Vikt, cirka 8,5 kg
Mark: Vikt, cirka 425 gram (samma som skålpund)
Mantal: Gammalt mått för jordegendom av viss storlek
Rev: Längdmått. 1 rev= 10 stänger= 100 f, eller cirka 30 meter
Riksdaler: Myntenhet som försvann år 1873 och ersattes av kronor
Stop: Rymdmått, cirka 1.3 liter
Skålpund: Vikt, cirka 425 gram (samma som mark)
Shilling: Mynt. som ersattes av öre år 1873
Tunna: Ungefärligt rymdmått, mellan 1250 och 1750 liter
Tunnland: Så stor areal som det gick åt (ungefär) en tunna säd att så på

*) Halvannen fjärdingsväg = cirka 4, 5 km. Dubbel fjärdingsväg = cirka 6 km

MED FLAGGAN I TOPP

På exteriörbilden här uppe ser man suddigt tre personer som poserar framför bostadshuset och flaggan är i topp. Kortet är troligen taget under det år som Adolf vistades i Amerika (1907-1908). Det kanske är någon högtidsdag, eftersom flaggan är hissad eller också vill man bara fira fotografens närvaro på detta sätt. Den väl upptrampade gångvägen mellan stugan och ladugården syns rätt så tydligt och utanför kammarfönstret, intill verandan, står en bekväm trädgårdssoffa. Där sitter man säkert en och annan varm sommarkväll och ser ut över gårdstunet. Till höger ser man då och känner doften av linden och man kan lyssna på binas ivriga surrande i lövkronan, samtidigt som solens sena strålar silas genom verandans snickarglädje.

Inne i finrummet, med de storblommiga tapeterna, är familjen samlad en solig sommardag. Klockan är en kvart över ett och alla är finklädde, så det verkar vara söndag. Fotogenlampan har täckts med ett flugnät av tunt tyg och på matsalsbordet ligger det en nymanglad linneduk. Augustas lilla skolfoto ser rätt så oansenligt ut, där det hänger inom glas och ram alldeles intill det västra fönstret. Fotografen fångar en bild av en familj som ser lite ansträngt högtidlig ut. Det är ingen vanlig söndagseftermiddag, det ser man tydligt. Adolf sitter nog med händerna knäppta bakom bordet. Gustava har armarna i kors och Karl har inte riktigt bestämt sig, var han ska göra av händerna. Augusta och Johan sitter båda med händerna halvt knäppta. Alla ser ut som om man satt i kyrkan eller i Barruds Bönhus och önskade att en lång predikan måtte sluta snart.

År 1910 består Karlsönernas familj i Barrud av fem personer:

Gustava, 74 år gammal och änka sedan 1889

Karl Gustaf, 45år och ogift

Johan Oskar, 43 år gammal och gift

Augusta Charlotta, 34 år, född Fransson från Smedsbol

Per Adolf, 39 år gammal och ogift

Gustavas och Carl Gustafs äldsta dotter, Ida Lovisa, nu 47 år gammal, utvandrade till Minnesota i Amerika år 1893 och det gjorde också yngste sonen August Edvard, nu 37 år gammal.

Efter tio år i Amerika kom August Edvard hem till Barrud och hälsade på och han stannade i Sverige nästan ett helt år. Även Per Adolf tog Gud i hågen och prövade på att leva i

Minnesota. Han gav sig iväg år 1907, men hans hemlängtan blev för stark och ett år senare var han tillbaka i Barrud.

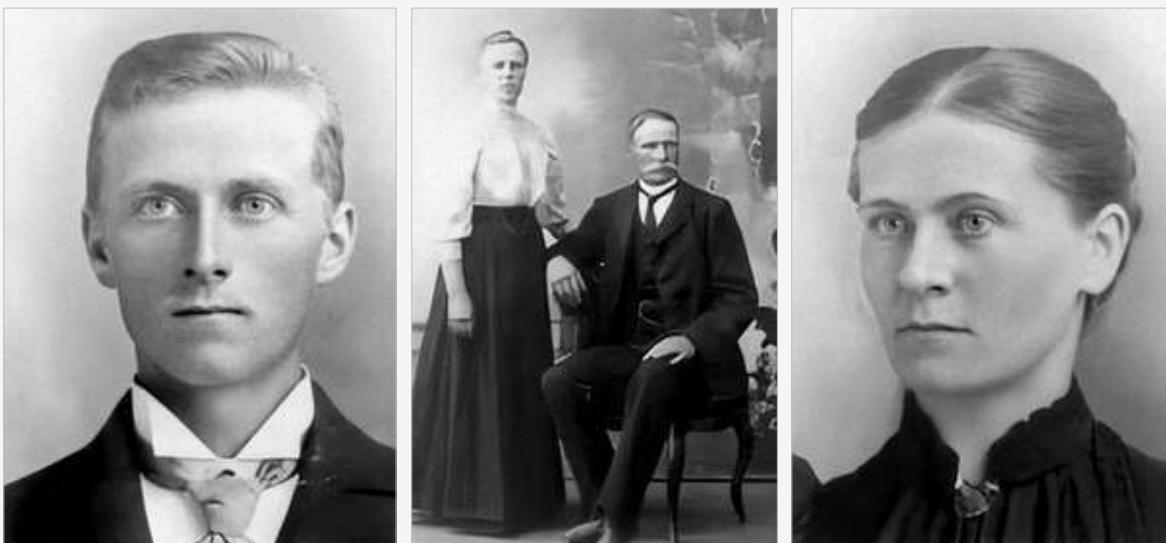
År 1913 får Augusta och Johan en dotter, Birgit Gustava. Så är man en kort tid sex personer i stugan men det varar inte länge. Gustava avlider bara ett par månader efter Birgits födelse, 77 år gammal. Hon har levt nästan hela sitt liv på det här stället. Hon och maken Carl Gustaf köpte hemmanet år 1864. Det bestod då av 1/30 mantal och utökades år 1887 med 1/40 mantal. Idag är arealen knappt 40 hektar eller 80 tunnland.

De närmaste tjugo åren (efter 1910) lever den här, något ovanligt sammansatta familjen tillsammans i Barrud. Gårdens skötsel är allas angelägenhet. Det är där man måste producera sitt levebröd, eftersom självhushållningsgraden fortfarande är hög.

Man utvecklar en samarbetsform för arbetet, där var och en gör sitt, efter fallenhet och förmåga. Det finns en klar gräns mellan de kvinnliga och de manliga arbetsreviren. Man syns klara sina sysslor på ett bra sätt och utan några egentliga konflikter, kanske tack vare den inställning till livet som Johan formulerade så här: *Vi har vad vi behöver och himlavaluet ändå över!*

Karl och Adolf

August, Augusta & Johan och Ida.

Anders Olofsson (f 1734) &
Stina Olofsdotter (f 1749)
fick sonen Carl (f 1786)

Lars Pehrsson (f 1741) &
Maria Cathrina Abrahdotter (f 1752)
fick dottern Lena Cajsa (1791)

Carl Andersson (f 1786) & **Lena Cajsa Larsdotter** (f 1791)
fick sonen Carl Gustaf (f 1832)

Sven Angel (f xxxx) &
Annica Jonsdotter (f xxxx)
fick sonen Jonas (f 1788)

Olof Larsson Moberg (f 1758) &
Stina Olofsdotter (f 1772)
fick dottern Maria (1789)

Jonas Svensson (f 1788) & **Maria Olofsdotter Moberg** (f 1789)
fick dottern Gustava (f 1836)

▼ **Carl Gustaf Carlsson** (f 1832) & **Gustava Jonsdotter** (f 1836)

Jan Petter Svea och Ida.

Ida Lovisa (f 1864) & **Jan Petter Svensson** (f 1860)

Karl Gustaf (f 1865) ogift

Johan Oskar (f 1867) & **Augusta Charlotta Fransson** (f 1876)

Per Adolf (f 1871) ogift

August Edvard (f 1873) & **Anna** (f ca 1870)

Svea Elisabet (f 1894)
Hjalmar August (f 1896)
Ida Viktoria (1898)
Göta Cornelia (f 1900)
Carl Rudolf (f 1901)
Sixten Napoleon (f 1903)
Knut Harald (f 1907)

Birgit Gustava (f 1913)

Beatrice (f 1906)

& står för "gift med".

August och Anna.

Birgit och farmor Gustava.

PÅ ANDRA SIDAN ATLANTEN

Syskonen som utvandrade till Amerika blev så småningom farmare, så när man skrev till varandra och utbytte erfarenheter visste man vad man talade om på båda sidor om Atlanten. I Barrud var det mycket arbete ute och inne. Arbetsdagarna var långa, särskilt under sommarhalvåret. Klockan var inte den viktigaste tidmätaren, även om den som sov länge på morgnarna blev kallad *sjusovare*. Man steg upp tidigt och gick tidigt till sängs, för att få välbehövlig vila och det var solen och ljuset som i hög grad bestämde arbetsdagens längd. Här ska vi titta på några bilder från vardagen i Barrud under 1920-talet.

Johan, Karl och Adolf, i sällskap med hästen Flora, skördar rovor, medan Augusta har lämnat köket för att ta sig en titt på trädgårdslandet. Birgit har rast i Ullsandsmo skola och sitter på staketet tillsammans med sina skolkamrater Alice, Valborg, David, Nanny och Anna (Birgit är nummer fem i raden).

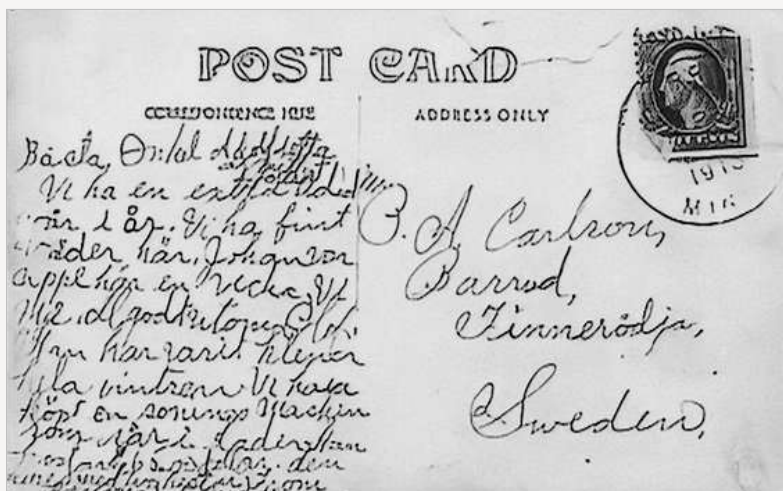

I Minnesota, hos August, håller man på med höbärgningen och det gör man i Barrud också.

Hästens inträde i jordbruket var en mycket viktig förändring som gjorde det möjligt att använda nya redskap och göra arbetet smidigare. Ända in på 1900-talet ökade man en ox och använde den som dragare, men så småningom var det den selade hästen som fick dra de tunga lassen

under femtio år, innan traktorerna tog över. Hästen var en förutsättning för att över huvud taget börja tänka på att skaffa slättermaskin, till exempel. Kan man tänka sig bilden av en ox framför en slättermaskin? Jag kan det inte.

I Amerika var man förstås före Sverige med maskiner i jordbruket. Redan år 1910 hade familjen Swenson (Ida och John Peter, som Idas man nu kallar sig) skaffat sig en såningsmaskin. Det vet vi, tack vare att sonen Hjalmar det året skickar ett *Postcard* till sin morbror Adolf. Hjalmar, som är fjorton år, skickar ett kort med sitt eget porträtt på framsidan. Så här ser det ut:

Nu skriver Hjalmar: "Bästa Onkel Adolf. Detta är mitt porträtt. Vi har en extra tidig vår i år. Vi ha fint väder här. Johan var uppe här en vecka. Vi må all godt utom Olof. Han har varit klener hela vintren. Vi hava köpt en soningsmaskin som sår i rader. Han kostar 65.00 dollar, den köras med två hestar. From Hjalmar Swenson".

Anmärkning: Johan, som varit och hälsat på, är säkert Johan Finell som for till Amerika tillsammans med Adolf

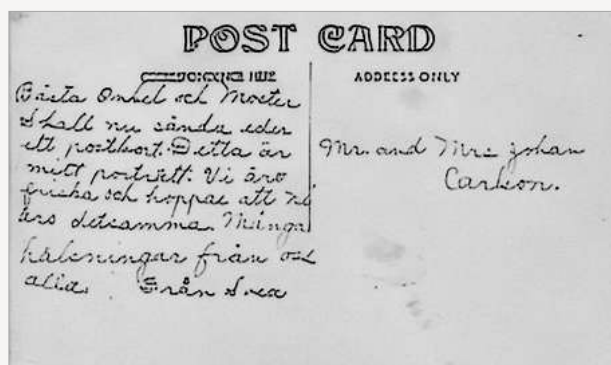
Ungefär samtidigt som Hjalmar skriver sitt *Postcard* till Adolf, får Gustava också ett kort från Minnesota. med foto på barnbarnen Göta (10 år) och Ida (12 år) Det är den äldre system Ida som kort och gott skriver detta: "Bästa mormor. Här är Göta och jag. Wi har alla hälsan. Hoppas att ni har det samma. Från Ida Swenson.

De yngre bröderna, Carl och Sixten, ville också visa sin mormor hur de såg ut. Eller snarare: deras mor Ida ville det. På adressidan har hon skrivit: "Till mormor från Carl och Sixten". Carl var nio år och Sixten var sju.

Det var således år 1910.

Familjen Swensons äldsta barn, dottern Svea Elisabeth, är sexton år gammal, när hon skickar sitt *Postcard* (t. v. här nere). Hon har adresserat det till "Mr and Mrs Johan Carlson". Hon skriver: "Bästa Onkel och Moster. Skall nu sända eder ett postkort. Detta är mitt porträtt. Vi äro friska och hoppas att ni äro detsamma. Många hälsningar från oss alla. Från Svea".

Sextonåriga Svea skriver ett kort till (t. h. ovan) och det skickar hon till Karl. Mycket omtänksamt av familjen Swenson att rättvist fördela försändelserna. Så här skriver Svea: "May 16 1910. Bästa Onkel Carl. Här skall ni få se på ett porträtt på Harald och mig. Det är mycket blåsigt här och stark torka och det har ej varit något regn sen förliden höst. Men om onsdag blir vi insvepta i rompen på kometen och då blir det väl vått. Hälsningar från oss alla, från Svea".

Här är porträtten:

Fr v: Svea, Göta och Ida, Carl och Sixten samt Harald och Svea.

FAMILJEN SWENSON ÅR 1910

Jan Petter Swenson (f 1860), gift med Ida Lovisa Carlsdotter (f 1864).

Deras barn: Svea Elisabeth (f 1894) Hjalmar August (f 1896), Ida Victoria (f 1898), Göta Cornelia (f 1900), Carl Rudolf (f 1901), Sixten Napoleon (f 1903), Knut Harald (f 1907).

Svea och Hjalmar var båda i Europa under första världskriget, hon som sjuksköterska och han som soldat. 1918 ville de besöka släktingarna i Barrud men de hade i så fall fått betala återresan till USA med egna pengar och de avstod. Sixten fick det inte så lätt senare i livet (Lägg namnet *Gladys* på minnet) och lille Harald fick ett kort liv. Den som läser vidare får se!

Sju år senare (1917) håller Svea på att utbilda sig till sjuksköterska. Hon komme hem för att besöka familjen och det slutar illa. Det beskriver barnens morbror August i ett brev till Barrud. Det finns i nästa avsnitt.

Här visas ytterligare ett par bilder (nästa sida) från Minnesota, ett från år 1912 och ett från år 1924.

Det är Svea som skriver och så här står det på kortets (t. h.) baksida: "Detta kort tog Carl just när Sixten skulle köra dom till Harris. Han är 6 fot och 3 tum lång".

T v: Anna, August och Beatrice Carlson, år 1912. T h: Påskdagen år 1924. Fr. v: Faster Anna Carlson, mamma, Ida, Beatrice, Svea, Sixten.

BREV FRÅN AMERIKA

Har följer två fotografier som visar hur det såg ut, när man närmade sig gården söder ifrån.

Korrespondensen mellan Minnesota och Barrud är flitig i början av 1900-talet. När världskriget bryter ut år 1914, blir det så småningom värre att skicka brev över Atlanten, eftersom allting läses och till och med censureras. Vi ska ta del av ett brev från August år 1917. Det året byggdes huset i Barrud till och fick sitt nuvarande utseende söder ut. Vi vet att det var år 1917 det skedde, tack vare att snickarna skrev det på en liten träbit som man kilade in under yttertaket. Den hittades vid en reparation under 1960-talet. Med en trubbig timmerpenna hade man skrivit: "År 1917. Det stora kriget rasar"

Nu är det år 1917. Det som mest upptar Karlsönemas intresse på hemmaplan är säkert tillbyggnaden av huset, men man följer även världshändelserna, genom att läsa sin tidning. Man prenumererar på Aftonbladet vid den här tiden. Första världskriget pågår som värst och i Ryssland har det varit revolution. I Minnesota sitter August och funderar på vad som händer i hans hemland, i Barrud och i världen. Han skriver ett brev och del återges häri sin helhet.

Bruno, Minnesota den 12 september 1917 Bröder och Svägerska samt Birgit!

Må väl, är vår önskan! Erhöll Edert brev för en tid sedan och Ni må hava mycken tack! Det är mycket glädjande att höra från Eder. Minnet på Barrud samt Eder är lika nu som fordom. Det har ej ändrats och kommer nog ej att göra så länge jag lever. Barndomshemmet förglömmes ej, om tiderna ändock byter om sin gång.

Såg av tidningarna att det ser hotande ut för gamla Sverige. Men hoppas dom håller ut, för det må väl ända någon gång. Dom får väl sjunga psalmen att: " Ingen dag är ännu så lång, utan dess afton skall stunda" . Antar att många, många i hela Europa skulle önska att aftonen hade all redan stundat.

Swensons hade sina besvärigheter i sommar. Svea, som Ni vet, lärer till sjuksköterska, så före 1918 är hon utlärd. Hon kom hem för visit och när hon hade varit hemma en vecka fick dom difteri, så dom var instängda för två månader. Den minsta pojken, Harald, dog på nästa morgon och på eftermiddagen måste han begravas. Ingen fick följa med till kyrkogården utom likbesörjaren. Ida Swenson var i bädd för en vecka men resten av familjen var ej sängliggande. Men dom är nu alla krya av sig igen och det är ju gott att allt har sin övergång.

Hjalmar han har blivit inkallad till armén, så han har rest iväg att exercera och bli som en Sven Dufwa. Han syntes vara mycket glad att tjäna land och krona samt giva tyskarna på pälsen, vad dom förtjänar, nämligen förlov för sina djävulsiska angrepp på hela världen, snart sagt. Eder granne Ryssen ser ut att vara i en svår belägenhet, så nu har väl Barruds religiösa samfund lite profetia att språka om. Skulle önska höra Wiktor Moberg och dom andra gamla Barruds patriarker, hur dom nu domderar om ett och annat. men, kanhända tiderna har förändrats mycket nu mot vad som försiggick i min barndom. " Tiderna förändras och vi följer med" , lyder ordspråket.

Vi har haft mycket torrt väder i sommar, så höskörden var betydligt sämre än den brukar vara. Eljest blev det bra med resten av skörden. Kreaturen är mycket dyrare än dom brukar vara, men ej som priserna i Sverige. Men staten börjar taga hand i produktionen, så antagligen kommer USA att göra som europeiska länderna och antagligen är det enda utväg att rädda landet från mycken hårdheter som eljest skulle påkomma, när krig rasar. Vi har sex kor nu samt nio ungnöt, men om några år kan vi föda dubbelt det, om landet blir upparbetat. Men det tar ju sin tid att börja från nyo och komma i ordning. Men man får sjunga: "Fast vår början kännes svår, för var dag det bättre går" .

Numera öppnas alla brev och läses som kommer till oss och antagligen är det samma, dom som går till Sverige. Men skriv i alla fall. Det är roligt att höra från Eder!

Vi alla har hälsan och mår bra. Önskar Eder alla friska och krya. Beatrice har en kamera, så Ni ska få fotografi nästa gång.

Bästa av hälsningar följer. Broderligen, A E Carlson Bruno Minnesota

August besökte Barrud år 1903. efter sin och Idas utvandring år 1893. Ida återvände aldrig. Fotot här nere är taget i Liverpool det året och det är August som intagit mittenposition i bakre raden. Alla ser väl klädda och välklädda ut.

Det här julkortet skickade August till sin bror Adolf, år 1924. Det är skrivet i en något raljant och lite retsam ton.

12-12-24 / God jul önskas till Eder och må Hjertats dörr vara lika öppen så som denna grind, om Amor kommer och hälsar på hos ungarlsfolket Karl och Adolf. Se huru hon ser ut – tyst och sluten. Endast väntar på att välkomnas genom Porten, som Ni ser. A. E. C.

Det finns en rätt dråplig historia från Augusts återkomst till Finnerödja. Den berättas senare.

ETT FYRAHUNDRAFEMTIOÅRSJUBILEUM ATT FIRA

I den utmärkta Finnerödjaboken kan man läsa att de äldsta gårdarna i Finnerödja kom till i mitten av 1500-talet. Barruds gård anlades år 1552 och det innebär att byn ingalunda är äldst i området mellan Skagem och Unden men den ligger ändå inte så illa till. Man var lite tidigare igång på sådana ställen som det närbelägna Slottsbol och det något mera avlägsna Vallsjöbol, men det är väl inte hela världen! Nästa år (2002) kan Barrudsborna fira 450- årsjubileum som en fast boplats för brukande bönder. Sådana saker tror jag nästan att de glömt att fira, både i Slottsbol och Vallsjöbol.

Var hamnar vi, om vi vänder blickarna bakåt i tiden? Fanns det människor i Barrud på medeltiden? Fanns det folk där ännu tidigare? Ja, det är klart att det gjorde! Någon mänsklig hand måste ju ha knackat till de stenxor som hittats i byn och några människor måste ju ligga bakom att det ligger slagghögar från järnframställning inte långt från Barrud. Ett sådant ställe är Morfarskärret, strax intill Höghult. Margareta och Hans- Owe Persson har fått fynden daterade till sent 1200-tal. Morfarskärret återkommer vi till, eftersom Gustava och Karl Gustaf arrenderade mark där i mitten av 1800- talet.

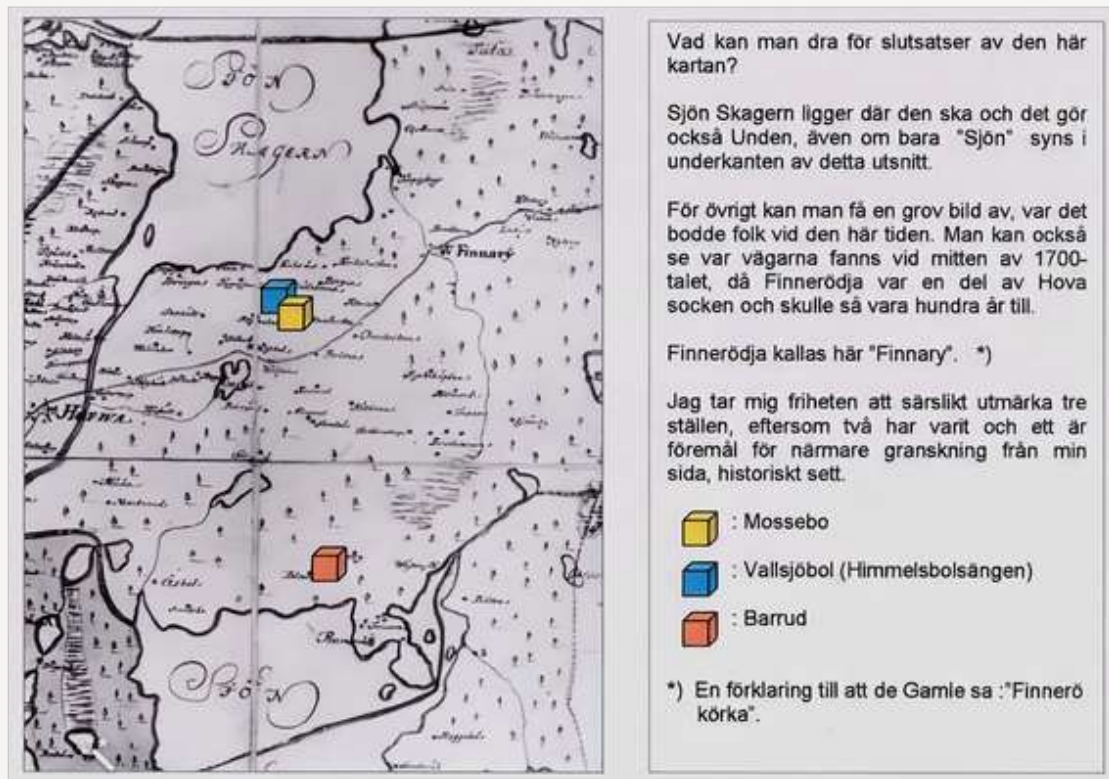

Sammanfattningsvis säger vi så här: Det finns spår efter människor i trakten av Barrud sedan flera tusen år, men det var först år 1552 som Barrud sattes på kartan som en gård, med ett eget namn. Och det ska vi fira!

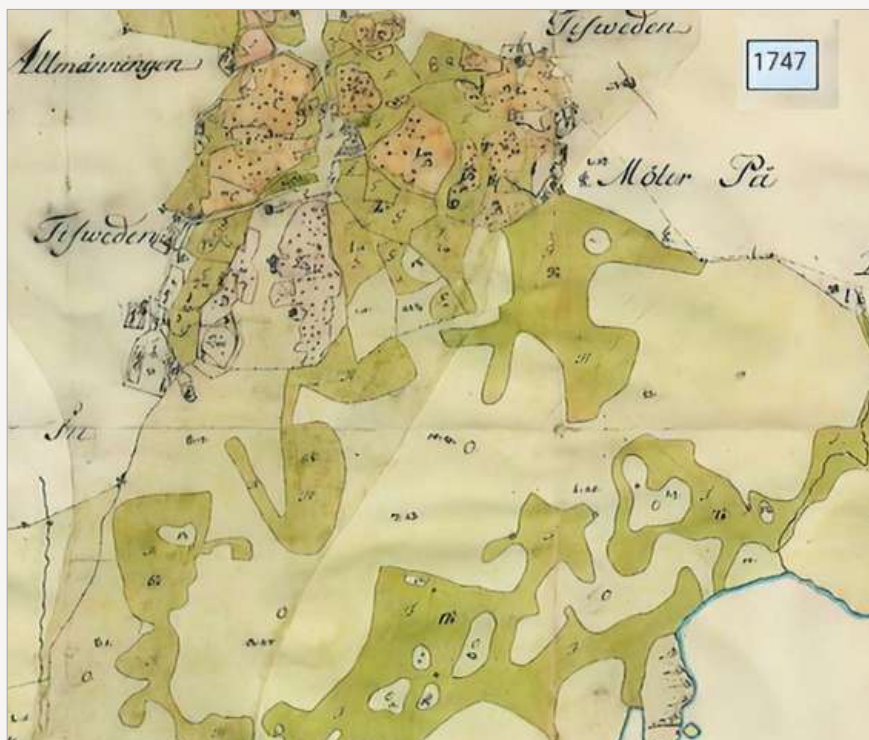
År 1602 hette hertigen av Västergötland Karl. Snart skulle han bli kung och kallas Karl IX, men redan nu styrde han och ställde mycket efter eget behag, åtminstone inom det egna hertigdömet. Det här året (den 29 november) gav Hertig Karl gården Ramsnäs, tillsammans med Barrud och en hel del andra hemman som förläning åt Henrik Frankelin som var gift med Constantia, Erik XIV: s dotter. Herrskapet Frankelin höll hov i Bocksjö, på andra sidan Unden och där satt de som ägare till enorma arealer både i Västergötland och Östergötland. Visste då Constantia och hennes make var

Barrud låg? Kanske, kanske intel Möjligen hade de ändå ett hum om det, eftersom en son sedermera fick Ramsnäs som sätesgård. .

Innan vi flyttar fram den här berättelsen om ett hemman i Barrud till tider som har dokumenterats på ett eller annat sätt, kan vi titta på en lantmäterikarta över Vadsbo härad från år 1749.

Finnerödja kallas här "Finnary". En förklaring till att de Gamle sa *Finnerö körka*.

Barrud: del av karta från 1747. (För 20 år sedan fick man besöka Lantmäterier och fota av eller köpa kartor som denna. Nu finns sådant material tillgängligt efter ett par- tre knapptryckningar på datorn).

Barrud. De sjönära ängarna. Storskifte 1815.

STORSKIFTE I BARRUD 1807-1814

År 1807, när Gustaf IV Adolf är regent Sverige och Amerikas president heter Thomas Jefferson, sätter man igång arbetet med att storskifta hemmanet Barrud. Det här projektet kommer - från och till - att sysselsätta lantmätare, godemän och hemmansägare under sju år. När man skriver under det sista protokollet, år 1814, har både Gustaf IV Adolf och Thomas Jefferson fått stiga åt sidan, den förstnämnde avsatt och den andre ersatt i demokratiskt presidentval.

Karta från storskiftet, som avslutades 1815.

I protokollet kan man läsa att marken är uppdelad på fem lika stora enheter. Vi kan se ägarnas namnunderskrifter (otydligt). År 1808 heter de: Jan Larsson 1/5, Isak Andersson 1/5, Jan Person 1/5, Anders Olofsson 1/5, Olof Moberg samt Lars Perssons änka och omyndiga barn 1/5.

När storskiftet avslutas, år 1814, har trumslagaren Olof Moberg fått en ny medägare som heter Eric Gustafsson. På de övriga ställena är det ingen ändring. Det finns ingen anledning att gå in på några närmare detaljer här. Vi konstaterar bara att den mark som om hundra år ska kallas Karlsönernas" vid den här tiden ingår i den femtedel som ägs av Olof Moberg och Eric Gustafsson.

Lite lantmäterihistoria, innan vi går vidare:

År 1757 utfärdas den förordning som ligger till grund för storskiftningen. Stadgan om laga skifte kommer år 1827. Avsikten med storskiftet var att varje jordägare i en by, som Barrud, skulle få sina ägor samlade på ett ställe. Tidigare var ägorna splittrade på många små och smala tegar. När man genomförde förändringarna var det förstås mycket diskuterande och dividerande jordägarna emellan, innan man blev något så när överens. Lantmätarens uppgift var att mäta, gradera, räkna, jämka och jämka och jämka och slutligen försöka få fram beslut som alla jordägare kunde acceptera och bekräfta med sina namnunderskrifter.

De här kartorna är ju mest för syns skull. De är konstverk. Något mera, innan vi stänger? Ja, Karl XIII avlöste Gustaf IV Adolf på Sveriges tron år 1809, när Sverige förlorade finnkampen mot den ryske tsaren och i Amerika blev James Madison samma år president. Ytterligare något? Ja, lantmätaren som skrev protokoll och ritade kartor hette Carl Jacobsson.

Också från storskiftet, som avslutades 1815.

LAGA SKIFTE ÅR 1848 -1850

År 1848, den 9 oktober, kommer lantmätaren J. E. Gyllenspetz tillsammans med två gode män, Olof Olofsson i Kjelltorp och Lars Larsson i Bråten, till Barrud, för att sätta igång det laga skiftet. Nu infinner sig följande ägare till Barruds marker: Olof Moberg (d. y.) 1/6, Johannes (Jonas) Svensson 1/30, änkan Maria Nilsson och hennes barn 2/5, Sven Andersson 1/10, Anders Carlsson 1/10, Anders Olofsson 1/10, Hindrik Wern 1/10, Petter Dahl 1/20.

På det första sammanträdet går man igenom formaliteterna för förrättningen. Man konstaterar att det inte finns några jäv att anföra och inte heller några tvister om rågångar och dylikt. Gyllenspetz skriver:

Ingen av delägarna hade något att anmärka mot förrättningens pågående, utan förklarade sig nöjda med densamma fortsättande, i anledning varav mätningen kommer att påbörjas, så fort medhinnas kan och skola samtliga, sedan nya kartan blivit upprättad, åter till nytt sammanträde bliva lagligen kallade, då förrättningen kommer att fortsättas.

Den 10 september året efter är Gyllenspetz tillbaka Barrud. Som godeman har nu Olof Olofsson i Kjelltorp blivit ersatt av Olof Andersson i Ersåsen.

Johannes Larsson i Bondetorp deltar som förmyndare för Maria Nilssons barn.

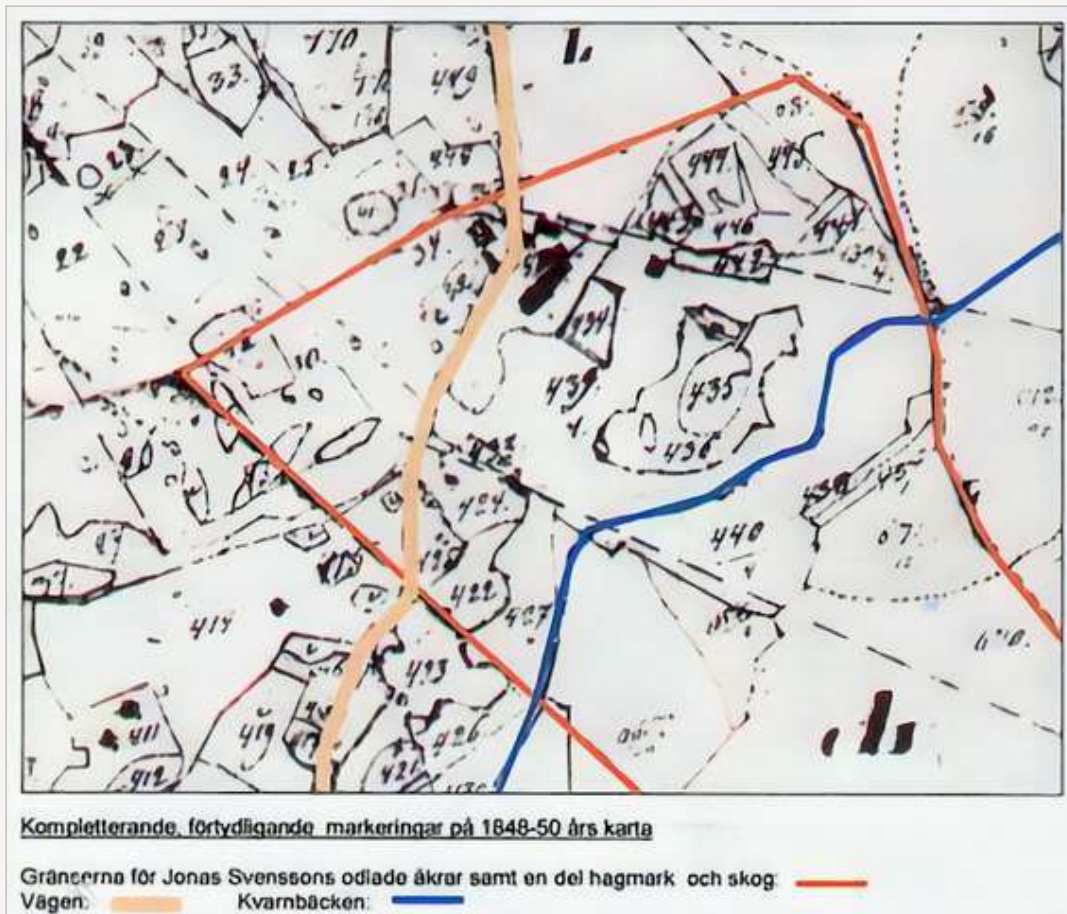
Den nya kartan presenteras för delägarna och därefter går man runt i byn under tre dagar och tittar på markerna och graderar åkrar och ängar, för att rättvist kunna fördela jorden bland delägarna.

Del av kartan från år 1848- 50 (norr åt höger och söder åt vänster).

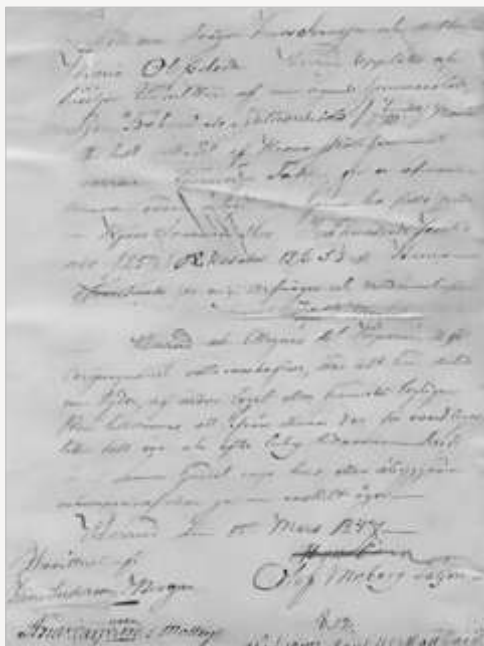
En månad senare, den 9 oktober, samlas man igen och diskuterar en del detaljer. Därefter tar lantmätaren vintern och våren på sig att utföra alla uträkningar. I juni månad 1850 är det dags att slutföra arbetet på plats i Barrud. Efter en vecka med sammanträden och rundvandringar i markerna, är man överens.

Jonas Svensson och hans familj tilldelas mark som ligger i anslutning till deras byggnader. Det handlar bland annat om Skvaltekärret (434-446), Ytterhagen (665-671), Lasseslyckan (447). Dammyslyckan (422- 427), Östergärdet (22-42), Undantagslyckan (414) och Hemsbogen (706-707).

En del av markeringarna syns på kartan (min skiss, förra sidan). En del gör det inte eller är mycket otydliga. I vissa fall tilldelas man "del av en mark" med visst nummer. För varje nummerat markstycke finns det i tabellerna uppgift om benämning, graderingstal, areal och uppskattad areal (med hänsyn till graderingstalet). Man blir imponerad av förrättningsmännens arbete. Systematiskt och noggrant synar man varje liten jordplätt och värderar den. Det är nästan otroligt att man klarade av detta stora arbete på så kort tid som två år.

TÄNK OM DESSA DOKUMENT KUNDE TALA

Köpekontrakt från år 1847.

När någon vill vända tankarna tillbaka i tiden och lyssna på dem som inte längre talar, uttrycker man det med att säga. "Tänk om dessa väggar kunde tala!" Man önskar sig det omöjliga, att de människor som en gång i tiden bodde mellan väggarna kunde berätta något intressant från gamla tider. Jag säger: "Tänk om dessa dokument kunde tala!". Kan de inte det? Nej, tala kan de förvisso inte. Men berätta kan de definitivt. Titta på det gamla köpekontraktet här bredvid, som är det äldsta gårdspappret med direkt anknnytning till Karlsönernas gård i Barrud. Vad kan det berätta?

På våren år 1847, närmare bestämt den 18 mars, beger sig min farmors morfar ut på en liten insocknes resa. Han okar en av sina oxar hemma på Borgan och ger sig av. Han tar vägen över Motorp och där hämtar han sin följeslagare och ofta anlidade medarbetare, Anders Carlsson.

Sedan herrarna hälsat "Guds Fred" och klarat av övriga hövlighetsfraser, bär det iväg i sakta mak över Bråten, Finnefallet och Slottsbol, till slutmålet Barrud. Där har man stämt möte med morfars mormor (MF MM) och morfars morfar (MF MF) samt morfars mormors bror (MF MM b).

Farmors morfar (FM MF) hette Jan Andersson. Han var född år 1811 och han bodde vid den här tiden på Borgan. Min morfars morfar (MF MF) hette Jonas Svensson. Han var född år 1788 i Sjöbron och bodde sedan flera år tillbaka i Slottsbol. Min morfars mormor (MF MM) hette Maria Olofsdotter Moberg. Hon var född år 1789. Hon bosatte sig nu i Barrud, med maken Jonas och fyra barn, alla i tonåren. De hette: Anna-Lena, Lovisa, Johannes och Gustava. Marias bror hette Olof Moberg (d y). Han var född år 1816 och han var yngst bland sju syskon. Morfars mormor Maria var äldst i denna skara trumslagarepojkar- och flickor.

Jan Andersson tar fram skrivdon och papper och Olof Moberg plockar fram de gamla handlingar som behövs för att skriva ett köpekontrakt. Olof Moberg är säljare och Jonas, tillsammans med Maria, är köpare. Jan Andersson är en hejare på att hjälpa folk med bouppteckningar, arvskiften, köpekontrakt och alla slag av förrättningar. Men det här är en enkel förrättning. Det är rena småpotatisen, så snart är han och Anders i Motorp på väg hem igen.

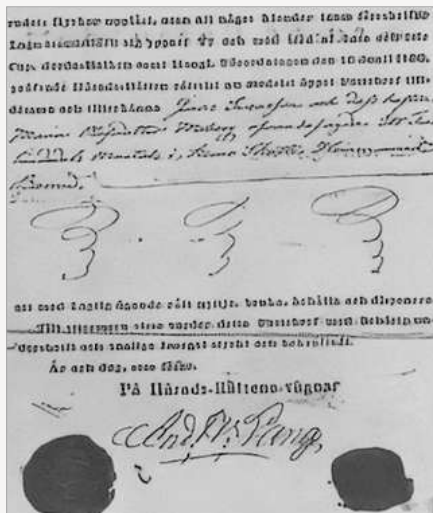
Sjelva affären, som skedde den 18 mars år 1847, blir tydligare på nästa sida, där avtalet visas i (nästan) naturlig storlek. Det här avsnittet är mera en allmän programförklaring för berättelsen om *Kalsönernas Barrö* som egentligen börjar först nu, efter de inledande sidorna om släktens liv och leverne i början av 1900-talet och de stora förrättningarna under 1800-talet. Så här vill jag säga:

Med hjälp av gårdspapper, fotografier och släktforskningslistor samt ett rimligt mått av fantasi, kan man se rätt så levande bilder framför sig. Dokumenten är inte döda. De är i hög grad levande och de har något att berätta. Är det intressant? Ja, jag tycker det och min uppgift är nu att försöka få Er med på noterna. Kom igen!

Det här börjar anta formen av ett andra förord till berättelsen om Karlsönernas Barrud, så jag passar på att säga något om författarens (ambitiös benämning!) plats i berättelsen. Ibland skriver jag "jag", någon gång "man" och då och då "vi". Jag- formen stör mig lite, eftersom den kan ge intryck av att jag sätter mig själv i centrum, när det i själva verket är så, att jag är rätt så obetydlig för den här berättelsen (i alla fall fram till år 1967, när min bror och jag blir ägare till hemmanet). Det är personerna jag skriver om som är intressanta. Jag skriver nog rätt ofta "vi" och det beror på att man, med det uttryckssättet, känner sig mera närvarande vid de händelser som inträffade för hundra, hundrafemti, tvåhundra år sedan. En annan sak: när jag skriver om släktingar, utgår jag från mig själv och skriver t. ex. "min morfars mor", väl medveten om att jag bara är en av många andra som kan säga "min morfars mor" om samma person. Jag kan naturligtvis inte räkna upp alla Gustavas barnbarnsbarn, om jag skriver om henne och vill tydliggöra hennes plats på släkttavlan. Ibland skriver jag MF M och det betyder morfars mor. Det blev många "jag" i det här stycket. ☺ Vi återvänder nu till 1800-talets Barrud.

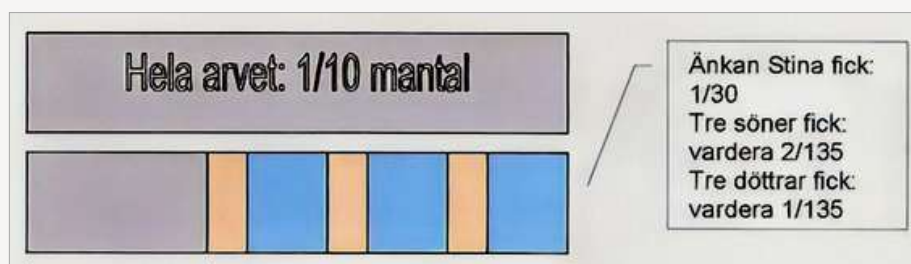
JONAS OCH MARIA

Här är en del av det dokument från Häradsrätten i Hova som bekräftar att Jonas Svensson och hans hustru Maria Olofsdotter Moberg har blivit lagliga ägare till 1/30 mantal i Barrud. Det är daterat den 2 maj 1848. Köpekontrakt skrevs drygt ett år tidigare. Då sålde Marias bror Olof Moberg d. y. 7/270 mantal till systemen och svågern.

Trumslagaren Olof Moberg (f 1758) avled år 1825. Vid sitt frånfalle var han gift med Stina Olofsdotter (f 1772) som hade fött sju barn: Maria (f 1789), Christina (f 1792 d 1798), Lars (f 1794), Eva (f 1797), Erik (f 1799), Catharina (f 1805) och Olof (f 1816).

1825, när Karl XIV Johan var regent i Sverige och John Quincy Adams var nytilträd president i USA, avled således Olof Moberg, ägare till 1/10 mantal i Barrud. Reglerna var sådana att änkan ärvde en tredjedel och barnen två tredjedelar. Här skulle sex barn, tre döttrar och tre söner, dela på två tredjedelar, men sönerna skulle ha dubbelt så mycket som döttrarna. Arvskiftet ägde rum år 1829.

Anmärkning: Mantal var ett mått som angav ett hemmans andel av hela byns arealer. 1/10 mantal motsvarade 10 % av byn Banud.

Här visas köpekontraktet från år 1847 i nästan naturlig storlek. Jonas Svensson och hans hustru Maria Olofsdotter, köper 7/270- dels mantal av Marias bror, Olof Moberg den yngre:

Till mig Svåger Jonas Svensson och hustru
 Maria Olofsdotter i Warrud, beqviler och
 förklarar tillertillnad af min ägande hemmansdel,
 N:o Tre hundrade Sjuttiostridels / 720 / Mantal
 som helt rättmät af Krons Skatte hemman
 Warrud i Finnersåsa Socken, för en afvenant
 Krommen, vedan i lag, och för en till fulla vitter
 och Rättsumma Not: Tre hundrade Femtio
 re / 25 / Riksdaler 12 S 5 ö. Warrud
 Skattskatte jag mig, Arvingar och rättsumma
 och rättighet till kända 7 de Mantal af hem-
 manet Warrud, och tillgäns det Köpsme till för
 Arvingar och rättsumma, som att hvad delat
 nu tyder, af äldres legat eller främstet tygligen
 som tillvinnas, att ifrån denna dag, för evordliga
 tiden fullt äga och efter behag tillvinnas - dock
 så i denna härad inga hus, eller äbyggningar
 inlygnas, af dem jag nu enskilt äger -
 Warrud den 18de Mars 1847
 Revillnads af:
 Hans Frederson: Worgar
 And: Carlsson: Mollebo
 Olof Moberg den yngre
 §. 17.
 (A) 1847 den 11 Maj, sid

Köpekontraktet lämnades till häradsrätten i Hova och behandlades där på tre ting i rad, vilket var regeln. Lagfart meddelades den 2 maj år 1848 och så var det ingenting mera med det.

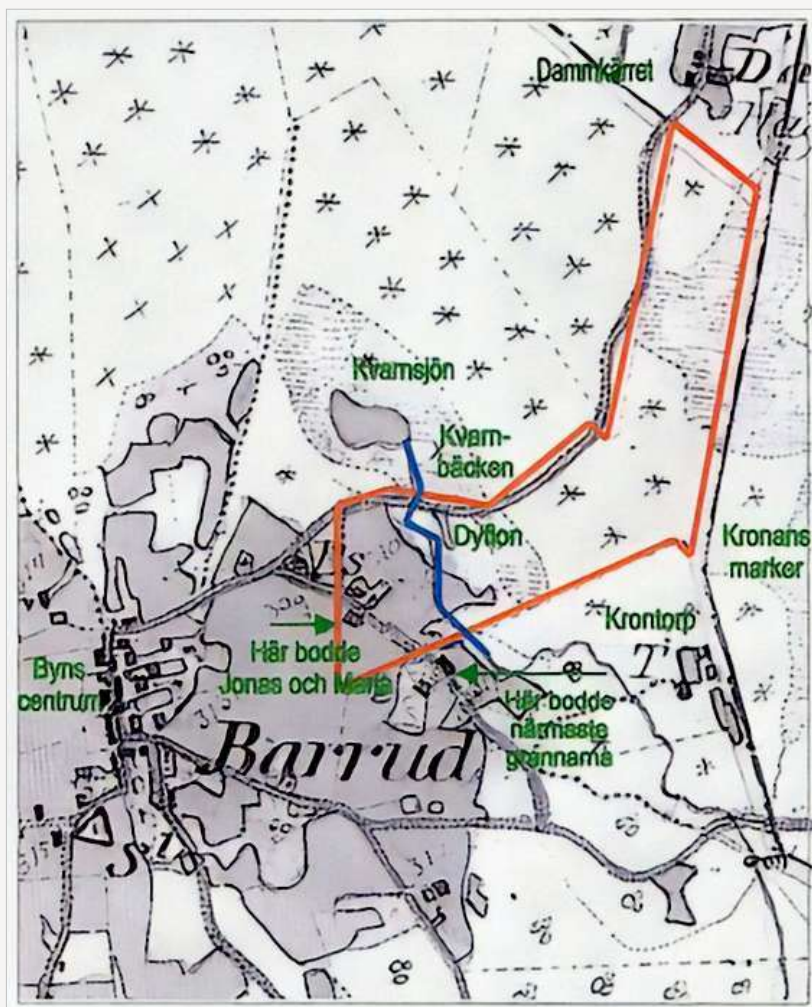
Maria Olofsdotter var äldst av syskonen och Olof Olofsson Moberg var yngst. Vid arvskiftet år 1829 var Maria 40 år gammal, medan Olof knappt var torr bakom öronen med sina 14 år. Men denne Olof växte till sig och blev så småningom en riktig storbonde i Barrud. År 1833 köpte han sina systors andelar, utom Marias, och skaffade sig senare mera mark. År 1847 ägde han 1/5 av byn Barrud. Olof avled i Barrud år 1856, endast 40 år gammal.

Hur gick det då för familjen Svensson? Sex personer på knappt 30 tunnland, varav kanske 25 tunnland skog. Ja, det måste ju gå! Det fanns inget val. Det var bara att streta och gnetta och försöka få det att gå, ett år i taget. Behövde man svälta? Nej, det tror jag inte. Men det var förstås inte något överflöd. Överflöd! Vilket konstigt ord i Barrud, vid 1800-talets mitt. Det enda överflöd man såg där, var väl när Kvarnbäcken svämmade över på våren och hösten. Nej, de fick inte ha några höga anspråk. Kanske kunde det låta så här i stugan, när man vid dagens slut satt till bords och åt sin enkla kvällsvard:

Vi har lö så vi rer öss. En får va tefress mä dä lella, ô m dä lella ä ens lött i livet.

Kärnan i Karlsönernas gård är en del av den mark som Olof Moberg (MF MM F) blev ägare till år 1798. Därefter har marken, som senare utökats, oavbrutet varit i vår släkts ägo. Om vi hade haft det klart för oss år 1998, skulle det nog ha blivit ett litet kalas i Barrud. En tårta med 200 ljus. Det skulle sett ut, det!

Här kan vi se var Jonas och Maria hade sina ägor, rödfärgade gränser på kartan.:

Grund: Häradsekonomisk karta från omkring 1880.

Nu är frågorna:

Med dagens moderna mått mätt, hur långt från varandra bodde bröderna?

Brödernas längd och vikt?

Hur mycket brännvin och mjöl bar Anders med sig?

Hur mycket vägde mor Annas brödkakor?

Hur mycket brännvin fanns det i kannan, när bröderna druckit ett stop var?

Svaren finns i denna berättelse!

MARIA OCH HENNES SON

Fram emot senare delen av 1850-talet flyttade den äldsta dottern Lovisa till Slottsbol och gifte sig med Jan Svensson. Den hemmavarande familjen bestod därefter av Maria, sonen Johannes och dottern Gustava. Det var Johannes som fick ta ansvar för gårdens skötsel efter faderns död. Maria fortsatte säkert att utföra sina sysslor, som hon gjort i många år. Till sin hjälp hade hon yngsta dottern, Gustava, så länge hon var hemmadotter. Men Gustava fick så småningom plats som piga och då hade hon säkert fullt upp med det. De sista åren av 1850-talet var det Maria och hennes son Johannes som skötte om hemmanet.

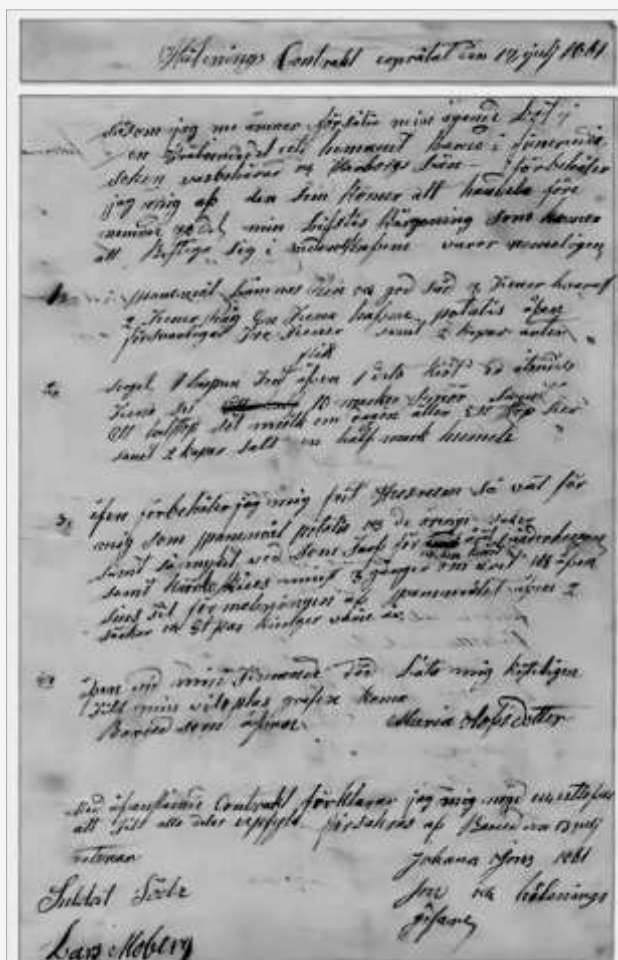

T v: Kartbild i originalversionen, som jag, med rätta, fick bakläxa för av Hans- Owe. Sågverket låg strax söder om vägen, Som på bilden t. h. Kvarnar fanns tidigare på flera ställen uppströms Kvarnbäcken.

Kvarnsjön har flera tillflöden norr ifrån, men bara ett utlopp och det är Kvarnbäcken. Eftersom den, då som nu, växlade mellan ytterligheterna att vara bräddfull eller alldeles tom och torr, byggde man dammar på lämpliga ställen. ~~Sågverket låg strax norr om vägen mot Finnerödja och mindre än hundra meter nerströms låg det en kvarn som även den var en gemensam angelägenhet för byborna.~~ Egna dokument om kvarnen saknas, men i Finnerödjaboken kan man läsa att kvarnen omnämns redan år 1732. Den hade då varit i bruk sedan urminnes tid och fick finnas kvar, trots att privata "skvalpkvarnar" förbjöds vid den tiden. Kvarnen fanns för övrigt kvar så sent som år 1883.

Jonas Svensson tycks inte ha varit så förtjust i att äga skogsmark som låg långt från hemmanet i Barrud. År 1852 lät han auktionera bort ett knappt hektar skog på Paradismyr. Det har vi redan sett. År 1850 hade han sålt en annan skogsmark som tilldelats hemmanet, när mark från kronoallmanningen Tiveden hade tillskiftats gårdarna i Barrud. Den senare marken hade han redan år 1850 sålt till Anderias Andersson i Vässlekärret, utan att någon köpehandling hade upprättats. När Jonas avlidit blev väl Anderias orolig att han skulle förlora sin skog. Man kan ana det av Jan Anderssons formuleringar i det retroaktiva avtal som skrevs i oktober 1853. Nå, Maria bekräftade

köpet tillsammans med sin son Johannes. Det blev frid och fröjd i Vässlekärret. Och i Barrud hade man hedern i behåll! I avtalet står ingenting om skogsmarkens storlek men eftersom priset var 50 riksdaler (förpantningsrätt under femtio år), kan man gissa att det rörde sig om ett par tunnland. Och var låg skogsmarken? Bra fråga! I avtalet står det bara att "i synnerhet som denna skogsmark är så avlägsen från hemmanet, att den icke med fördel kunde begagnas" och det är ju en ganska grov geografisk uppgift. Det finns inga papper som visar, vad som hände efter femtio år med de här förpantade markerna. Det är synd.

Tiden gick sin gilla gång, som man sa, och så småningom kom 1860-talet. Det blir en tid med många förändringar. Hemmanet får ny ägare år 1862 och redan två år senare är det dags för ägarbyte igen. Man verkar inte riktigt ha bestämt sig inom familjen, vem som ska ta hand om hemmanet i framtiden. Klart är att Maria börjar bli till åren och det måste komma en yngre kraft som tar hand om hushållet och annat *kvennfölksgöra*.

År 1861 är Maria 72 år gammal. Hon måste tänka på att få saker och ting ordnade för framtiden. Det här är en tid utan försäkringar och folkpension. Marias sociala skyddsnet är familjens ansvar. Hon räknar med att få stanna på gården så länge hon lever och få ut sin del av livets nödtröft från det som gården och dess ägare kan producera. Hon måste se till att få ett hållningskontrakt upprättat. Det kontraktet finns redovisat i sin helhet i Barruds-boken, så vi tar inte med alla detaljer här. Vi lämnar det ändå inte, eftersom det visar så mycket om den tidens villkor för en äldre människa. Livets nödtröft är vad det handlar om!

EN MYNDIG KVINNAS FRAMTID

År 1862, när Karl XV var regent i Sverige och Abraham Lincoln president i USA, blev Gustava myndig. Samma år började de första tågen att gå på Västra stambanan och Finnerödja var en av de stationer som togs i bruk det året.

Lika arvsrätt för män och kvinnor hade införts år 1845. Året efter blev det fritt fram för kvinnor att ägna sig åt handel och hantverk. Den senare reformen var kanske inte av så stort intresse för kvinnorna i Barrud, där kvinnans plats fortsatte att vara densamma som den alltid varit.

Vid mitten av 1800-talet började i alla fall kvinnorna i Sverige sin långa vandring mot målet att bli likställda med männen. Det gick inte så fort och man kom väl knappast i mål ens under 1900-talet. Kanske kommer man aldrig någonsin i mål. Efter år 1858 kunde i alla fall en ogift kvinna bli myndig, om hon lämnade en ansökan till domstol. Gustava tog chansen och skrev till häradstinget i Hova på hösten 1861. 1 januari 1862 fick hon sitt myndighetsbevis utfärdat och då hade hon just fyllt 26 år. Man kan fråga sig vad Gustava hade för nytta och glädje av domstolens bevis på att hon, 26 år

gammal, var en myndig, ogift piga bosatt i Barrud. Kanske handlade det mest om självkänsla. *Jag är någon som själv bestämmer om saker och ting*, kunde hon med rätta tänka. Inom ett år gifte sig Gustava med Carl Gustaf Carlsson från Eriksåsen och så var det slut med det självbestämmandet!

Vad händer i Gustavas liv efter giftermålet?

Eftersom hon nu har en make som bestämmer om både det ena och det andra, kan hon med full kraft ägna sig åt de gamla klassiska kvinnoyrslorna, att stå vid spisen och föda barn. År 1864 föds det första barnet (i Eriksbacken, där föräldrarna bodde en kort tid) och därefter kommer ytterligare fyra, med tämligen jämna mellanrum. Efter tio år består familjen av sju personer som många år därefter ska leva och livnära sig på ett hemman som är 40 tunnland.

På 1870-talet river man det gamla bostadshuset och bygger ett nytt strax intill, med kök, kammare och finrum där nere och kammare, garderober och yttervind på ovanvåningen. År 1887 köper man det hemman som ligger närmast den egna Trettiondedelen och har därefter cirka 80 tunnland att bruka. Två år senare drabbas Carl Gustaf av lunginflammation och avlider.

Gustava på äldre dar.

Så alltså: år 1889 blir Gustava ensam med sina två hemman och fem hemmavarande barn. År 1893 ger sig den äldsta och den yngste av till Amerika. Dottern får Gustava aldrig mera se, men yngste sonen kommer hem efter tio år och hälsar på. Efter ett drygt halvår återvänder han till sitt nya hemland. Näst yngste sonen ger sig också av till Amerika, samtidigt som en sonhustru kommer till Barrud. Det inträffar år 1907 och då är Gustava över sjuttio år gammal. Den senast utvandrade sonen trivs bäst i Barrud, så han återkommer efter ett år.

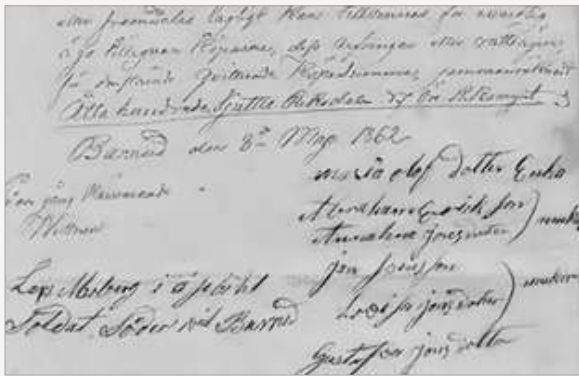
I Amerika föds det ena barnbarnet efter det andra runt sekelskiftet. Gustava känner ingen av dem annat än till namn och födelseår. Hemma i Barrud kommer det också ett barnbarn. Det händer år 1913 - men strax därefter är Gustavas liv slut. Hon avlider i september månad år 1913. Hennes syskon, som flyttade till Nyborg och Slottsbol för mer än femtio år sedan, var alla äldre än Gustava, så de lever kanske inte längre. Hennes närmaste anhöriga är en dotter och måg samt en son och sonhustru i Amerika, tre söner hemmavid, som kallas "Kalsönera" och en sonhustru i Sverige. Hon har nio barnbarn, av vilka åtta finns på andra sidan Atlanten, i Minnesota. Många av hennes nära släktingar fanns långt borta. Mycket långt borta.

JOHANNES OCH HANS HUSTRU STINA LOVISA

Nu återvänder vi till Barrud år 1862. Vi känner till att Gustava blev myndig i januari månad och därefter var det hennes rättighet *att sig och sin egendom själv råda och förestå*. Hon hade nytta av det redan i maj samma år när hon, tillsammans med syskonen och modern, gjorde affär med brodern Johannes.

Den 8 maj 1862 är det samling Barrud. Lars Moberg från Åsebol (Marias bror) och soldat Söder har tagit plats vid bordet tillsammans med hela släkten. Lars Moberg fattar pennan och skriver:

Bilder och text i sammandrag, nästa sida.

Johannes och hans hustru köper 47/1620- dels mantal, till priset 870 riksdaler och 77 öre och det betyder att släktingarna anser att hela hemmanet är värt 1000 riksdaler. När lagfarten blir klar året efter, meddelar Häradsdomaren att Johannes andel (7/1620) "för bevillning" uppskattats till 207 riksdaler och 63 öre. Av detta kan vi räkna ut att Häradsrätten värderar hemmanet till cirka 1600 riksdaler år 1863. Det är bara att gratulera Johannes Jonsson till en förmånlig affärsgörelse. Han (och makan) köpte faktiskt hemmanet för ett pris som låg långt under taxeringsvärdet. Det ska vi komma ihåg, när det snart blir en ny affär som handlar om Trettiondedelen. Hållningskontraktet kan kanske i någon mån ha påverkat priset.

De närmaste två åren är det Johannes Jonsson och hans hustru som lever på ett eget hemman. Under nästan tio år har Johannes visserligen brukat jorden och skött om gården, men det är först nu han blir sin egen och kan bestämma själv om gårdens skötsel, utan att behöva ta hänsyn till sin mor, syster och svågrar. De gifta systrarna har, som vi sett i köpekontraktet, ingen egen talan. Visserligen lämnade Anna Lena sitt "bifall" och Lovisa sin "tillåtelse" att sälja andelarna, så visst hade de lite att säga till om trots allt! Gustava behövde vare sig lämna bifall eller medgivande. Hon bestämde själv, tack vare att hon blivit myndig.

Frågan är vad Johannes nygifta hustru tyckte och tänkte om den här affären. Var hon glad över att flytta till Barrud eller hade hon hellre sett att hon och Johannes hade bosatt sig i Slottsbol? Troligen var det inte så lätt att ta över svärmoderns invanda plats i hemmet, samtidigt som hon (Maria) höll ett vakande öga över svärdotterns sätt att sköta det som Maria haft ansvar för tidigare. Nej, sådana här generationsväxlingar var säkert inte så lätta att hantera för någon av de inblandade.

Om Stina Lovisa fick hemlängtan, tog det inte så lång stund att gå till Slottsbol. Det var bara halvannan fjärdings väg (lite drygt) mellan Barrud och Slottsbol.

GUSTAVA OCH HENNES HUSBONDE CARL GUSTAF

Vi flyttar två år framåt tiden och skriver 1864. I Sverige sjunger de fyra stånden (adeln, prästerna, borgarna och bönderna) äntligen på sista versen och nu dröjer det bara två år innan en ny riksdagsordning (med två kammare) börjar gälla. I Amerika rasar inbördeskriget och presidenten, Abraham Lincoln, skjuts till döds i april månad året efter. Hans efterträdare blir Andrew Johnson.

I Barrud, Slottsbol och Eriksåsen/ Eriksbacken diskuterar man under sommaren, hur man ska ha det med hemmanet i Barrud. Ägare, sedan två år, är Johannes Jonsson som är uppvuxen i Barrud och hans hustru Stina Lovisa Andersdotter från Slottsbol. Gustava, Johannes yngre syster, har gift sig med Carl Gustaf Carlsson från Eriksåsen/ Eriksbacken och de har redan fått sitt första barn, en dotter som heter Ida Lovisa.

Fram på hösten har man bestämt sig. Så här får det bli: Gustava och Carl Gustaf tar hand om hemmanet i Barrud och de nuvarande ägarna flyttar till Slottsbol och tar över ett hemman där. Nu är det dags att sätta överenskommelsen på pränt. Säljare, köpare och skrivare är på plats. Det är den 26 november 1864.

Köpe Kontrakt

Enligt denna dag träffad överenskommelse, upplåter och försäljer undertecknade, till vår Svåger och Syster, Carl Gustaf Carlsson och dess Hustru Gustava Johansdotter i Barrud, vårt ägande 1/30- dels Mantalmot en Köpesumma stor: 1600 Rdr Rmt, som skall betalas vid nedan skrivna terminer och med efterskrivna villkor.

1mo) Den överenskomna Köpesumman betalas sålunda:

1865, mars den 14e, betalas första Köpesumman med 1000Rdr. Återstoden betalas först efter vår kära Moders och Svärmoders dödliga bortgång, med 600 Rdr.

2o) Såsom vi hysar barnselig omtanke för vår ovan nämnda Moder och Svärmoder, Maria Olofsdotter, så emedan vi lämnar köparna uppskov med sista köpeskillingen, så skall dessa, i vår berörda moders hela återstående livstid, förse henne med nödtorftig föda, kläder, kjortel, omvårdnad och husbärgering intill dess dödliga bortgång, samt sedan sådant skett, befördra henne till dess vilorum.

3o) Vad beträffar med Utskogen till denna hemmansdel, så är den del som var belagen på den så kallade Paradismyr, försäld för evärdelig ägo och kommer i denna handel icke att ingå. Men den till denna hemmansdel befintliga Utskog, belagen vid hemmanet Vesslekärret, är under förpantningsvillkor på Femtio år från hemmanet avsondrad, vilket denna försälda hemmansdels innehavare får vid förpantningstidens

slut, Skogen till hemmanet återtaga, på sätt förpantningsbrevet därom bestämmer.

4o) Vår andel 1/12 i den vid Barrud befintliga Säg, får även för evärdelig ägo av köparna mottagas och denna handel åtfölja. Sålunda avhandlat

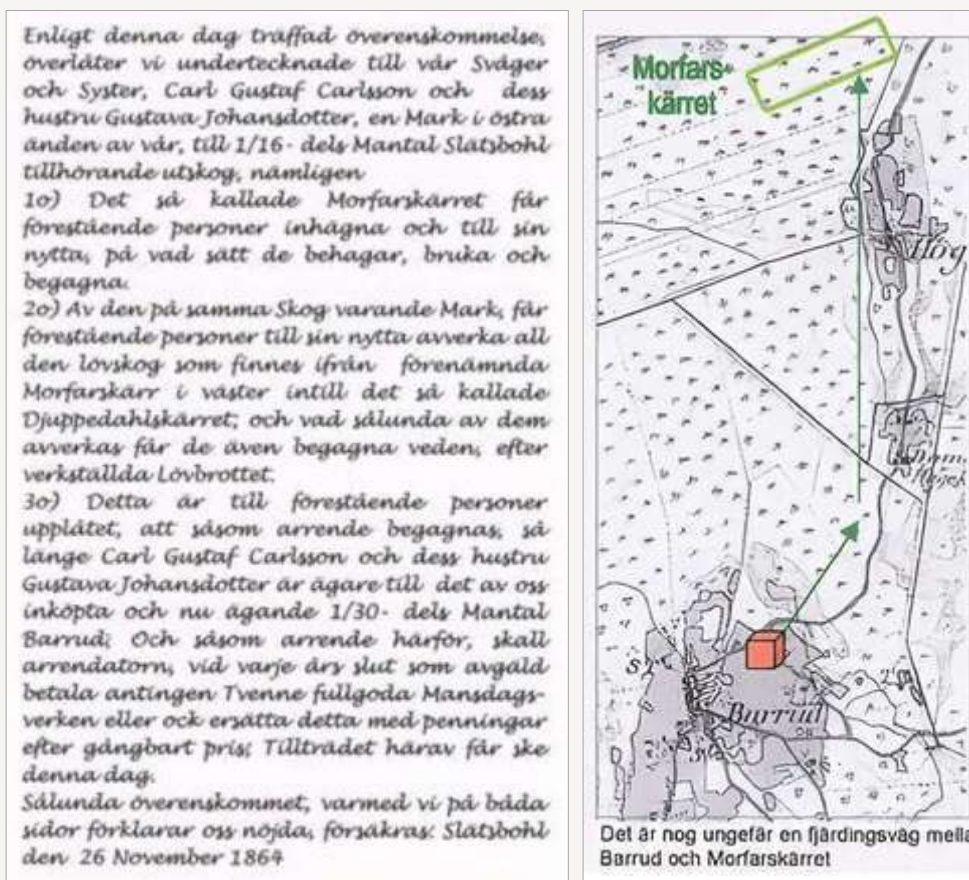
Anders Carlsson Motorp skrev och bevittnade köpekontraktet, tillsammans med Gustaf Johansson i Nybacken. Lagfartsbeviset från Norra Vadsbo Häradsrätt är daterat 16 januari 1866.

Lagfartsbeviset (bilden i mitten) är daterat 16 januari 1866.

MORFARSKÄRRET

Under senare delen av 1200-talet, ungefär vid den tid då Birger Jarls söner Valdemar och Magnus slogs om makten och bland annat utkämpade ett slag vid Hova (år 1275) fanns det människor som försökte sig på att framställa järn på ett ställe som senare kom att kallas Morfarskärret'

Det var då det. Nu är det år 1864 och vi återvänder till Barrud, där man håller på och gör affärer. Johannes Jonsson och makan Stina Lovisa samt Carl Gustaf Carlsson och Gustava har just skrivit under det köpekontrakt som innebär att Carl Gustaf och Gustava är nya ägare till 1/30 mantal i Barrud. Men man är inte riktigt klara än. Ytterligare ett kontrakt ska bekräftas med parternas namnunderskrifter (bilderna här uppe).

Johannes Jonsson och hans hustru Stina Lovisa lämnar nu Barrud. Johannes återkommer som förmyndare till Per Adolf och August år 1889, men för övrigt ser vi aldrig till dem mer i Karlsöneras gårdspapper. Hur gick det för dem i Slottsbol? Vad hette deras barn som tillhörde morfars generation? Vet inte! Jag minns att Per Adolf någon gång berättade om sin morbror "söm hette Johannes .Jons ifrå Slässbol", men vad han berättade om sin morbror, har jag inget minne av. Om det inte kommer fram något material om släkten i Slottsbol under det här arbetets gång, måste vi tyvärr lämna familjen Jonsson åt sitt öde. Vi hoppas det gick bra för dem själva och deras arvingar i andra, tredje, fjärde och femte och sjätte led, eller hur långt man nu kan ha kommit.

I Barrud börjar nu en epok som sträcker sig många år framåt i tiden. En Karlsdotter finns redan och inom en tioårsperiod har hon fått fyra bröder och familjen kommer så småningom att kallas *Kalsönera i Barrö*. Nu låter vi familjen vara ifred några år. Nästa gång vi tittar in i stugan blir år 1874. Då är man en stor familj på det lilla hemmanet.

ÅTTA PERSONER PÅ TRETTIO TUNNLAND

På senhösten år 1874, när Oscar II är Sveriges regent och Ulysses Grant är i mitten av sin andra mandatperiod som Amerikas president, kan Carl Gustaf och Gustava tänka tillbaka på tio år som hemmansägare i Barrud. När de tog över hemmanet år 1864 fanns det fyra personer i stugan. Fyra munnar att mätta. Nu, tio år senare består familjen av åtta personer och dubbelt så många munnar. Man är en stor familj på ett litet hemman. Knappt trettio tunnland har man totalt och den uppodlade marken är mindre än fem tunnland. Därutöver har man arrende vid Morfarskärret, vad det nu kan ge för tillskott.

I ladugården ska fyra kor, en ox, ett antal får och en och annan gris ha sin föda. Om djuren inte får det de behöver, blir återbäringen i form av mjölk, ull och fläsk lidande. Det gäller att få ut så mycket som möjligt av de mycket begränsade resurser man har till sitt förfogande. Skörden får inte slå fel, rotfrukterna får inte ruttna en våt höst och det får inte hända något med kreaturen. Då är man illa ute! Det finns inga försäkringar att falla tillbaka på. Självrisken är 100 procent på de skador som kan inträffa på så många olika områden inom hemmanets sårbara ekonomi.

Att man hade det kärt med ekonomin på 1860-talet, har vi ett tydligt exempel på i Marias hållningskontrakt. Carl Gustaf och Gustava fick ju ansvar för det i samband med köpet av gården. År 1867, samma år som morfar Johan Oskar föddes, gjordes det ett tillägg i kontraktet:

Hvad Fjerde punkten af å andra sidan stående hållningskontrakt bestämmer rörande omkostnaden af min begrafning, då Herran kallar mig ur denna verden, så, emedan denna hållning är nog dryg och kännbar för jordägarne, vill jag göra den ändring och förordnande att då jag dör, frikännes jordägarne för alla omkostnader till min begrafning, utan densamma skall tagas af min efterlämnade qvarlåtenskap, till så stor del som därtill åtgår, hvilket beslut till framtida efterrättelse länder; Försäkras Barrud den 13 mars 1867 Maria Olofsdotter - Hållningstagare Vittnen: Anders Carlsson i Mottorp Anders Petter Andersson i Barrud.

Vem kan ha legat bakom den ändringen i kontraktet? Var det de nuvarande hemmansägarna som hade bekymmer för framtiden, eller var det Maria själv som tyckte det var orättvist att Carl Gustaf och Gustava ensamma skulle stå för begravningskostnaderna? Vem vet. Vi ska komma ihåg att Carl Gustaf och Gustava inte behövde betala de sista sexhundra riksdalerna för hemmanet, så länge Maria var i livet. Vad tyckte man i Slottsbol? Nog finns det utrymme för spekulationer, men vi nöjer oss med att bara beskriva situationen. Det var kärt på 1860-talet och troligen ännu kärvtare nu på 1870-talet, för den växande familjen Carlsson.

Familjen bor än så länge kvar i den gamla stugan (som låg ett femtiotal meter norr om den nuvarande) men vid den här tiden pågår det säkert funderingar om ett nytt hus. Planerna kommer att omsättas i verklighet framåt år 1880. År 1874 är det här den familj, vi redan talat om som *åtta munnar att mätta*:

Maria Olofsdotter (85 år), på undantag, Carl Gustaf Carlsson (41 år), husbonde, Gustava (38 år), husmor, Ida Lovisa (10 år), Carl Gustaf (9 år), Johan Oskar (7 år), Per Adolf (3 år) och August Edvard (1 år).

Maria Olofsdotter avlider år 1875.

EN UNG KARL KÖPER MARK

År 1881 är Karl Carlsson, Carl Gustafs och Gustavas äldste son, sexton år gammal och i färd med att skaffa sig egen mark. (Bilden här uppe föreställer Karl i unga år och grundkartorna är från år 1880).

Karl är alltså sexton år. Han tituleras "dräng" och han köper mark i Eriksbacken. Hur kan det hänga ihop? Vi måste först reda ut släktskapen mellan säljare och köpare. Anna Greta Carlsdotter är en äldre syster till Carl Gustaf Carlsson i Barrud och följaktligen Karls faster. Karl pungar ut med 50 kronor år 1881, för att bli ägare till en åttondedel av fasterns och hennes makes mark, när de båda avlidit. Fastern är bara 58 år gammal, så det kan ju dröja många år innan Carl kan ta marken i besittning.

Varför satsar han 50 kronor på en så pass osäker investering och varför köper han en liten mark i Eriksbacken, närmare två mil från hemmet i Barrud? Eftersom varje fråga i det här sammanhanget blir obesvarad, summerar vi den här händelsen och noterar följande fakta: År 1881 köper Karl ett drygt tunnland mark, med en liten ladugård, i Eriksbacken och vi vet inte om han någonsin blir lagfaren ägare.

Köpekontrakt
Enligt denna dag träffad överenskommelse upplåter och försäljer vi undertecknade till Drängen Karl Gustaf Carlsson i Barrud ett Tunne 10 7/8- dels Kappland som utgör en åttondel av skattekopta kronolagenheten Millanmarken, jämte en mindre Ladugårdsbyggnad som får åtfölja detta köp, mot följande villkor

1mo) Köpesumman som är överenskommen till Femtio kronor är redan betald och härmed kvitterad

2do) Tillträdet av denna mark får ej ske förrän efter båda våra död men får då övertagas sådant det då vara kan med ovanstående hus och hägnader

3o) Som köpesumman redan är guldén, får köparen när han behagar söka lagfart härpå och binder vi säljare oss att lämna nödiga handlingar till detta köp men Lagfartskostnaden får köparen själv ombesörja.

Sålunda överenskommet som skedde i Eriksbacken den 2 april 1881
Carl Adolf Pettersson Anna Greta Carlsdotter /Säljare med hand å pennan
Carl Gustaf Carlsson /Köpare

Vi lämnar detta mellanspel på Mellanmarken och återvänder snart till Barrud på 1880-talet. Men först ska vi säga något om stavningen av namn:

Carl Gustaf (d. ä.) Carlsson stavar sitt namn med "c" och det är helt följdriktigt, eftersom hans far hette Carl i förnamn. I generationen efter Carl Gustaf stavade alla sina efternamn med "c", åtminstone i början. Man skrev Ida Carlsdotter, Karl Carlsson etcetera. Så småningom syns "c" ha blivit omodernt, så man byter ofta ut det mot "k" i de dokument vi läser. I den här skriften används både k-formen och c-formen, för att skapa så mycket förvirring som möjligt. ☺ Jag skriver inte Carlsönerna". Det får bli "Karlsönerna" och helst skriver jag [Ka:lsönera] eller bara [Kalsönera]. Kolonet betyder långt vokalljud.

GRANNGÅRDENS GRÄNSER

Vad är det egentligen för ett hemman som ligger så nära och vars marker nästan omsluter Carl Gustafs och Gustavas trettiondedel? Vi ser efter vad som hänt före 1880-talet.

År 1850: Petter Dahl säljer hela hemmanet, 1/20 mantal, till Anderias Nilsson och hans hustru Fredrica Ericsson.

År 1865: Anderias Nilsson och hans hustru säljer hälften, 1/40 mantal, till sonen Anders Petter Andersson.

År 1874: Anderias Nilsson och hans hustru säljer andra hälften, 1/40 mantal, till en annan son som heter Erik Johan Andersson.

År 1876: Anders Petter Andersson säljer sin del, 1/40 mantal, till brodern Erik Johan Andersson.

År 1879: Erik Johan Andersson och hans hustru Albertina Viktorsdotter säljer hela fastigheten, 1/20 mantal, till Bror Henric Wern och hans hustru Charlotta Johansdotter.

Anders Petter Andersson var ägare till 1/40 mantal under en relativt kort period, men han har ändå fått sitt namn förevigat. Här kan vi se två bilder med Anderspettersbacken i blickpunkten, den första från 1960-talet och den andra från 1970-talet. Då har det gått cirka hundra år sedan Anders Petter ägde hemmansdelen.

Det torp som är utsatt på kartan står för Krontorp och det är en mark som har sin egen historia. På 1870- och 80- talet bodde Per Edvard Persson och hans hustru Maria Chattrina Persdotter där. År 1881 fick de köpa marken av Bror Henric Wern och hans hustru Charlotta Johansdotter.

Vi undertecknade akta makar upplåter härigenom och försäljer till Per Edvard Persson i Barrid och hans hustru Maria Chattrina Persdotter ett Tunneland och tjugo kappland hagmark med däri varande något uppodlad jord från vårt ägande 1720-dels mantal mot en överenskommen, redan betald köpesumma Ett hundra åtta tio kronor
..... Som köparen redan nu uppfört ladugårdsbyggnad på ifrågasvarande avsondring men en del av denna byggnad sträcker sig något utom hagnaden in på säljarens mark, så medger vi säljare att berörde ladugårdsbyggnad skall både nu och för all framtid stå orubbad som den står utan någon vidare avgift från köparens sida

Vi återkommer till Krontorp så småningom.

MERA MARK ATT BRUKA

Det är den 20 oktober år 1887. S A Svensson i Mottorp och A E Svensson i Motorp hälsar på i Barrud. Dessa båda herrar (som är oense om stavningen av Mot(t)orp), är inte ute på någon nöjesresa. Nej, det är affärer på gång.

Köpekontrakt
Vi undertecknade äkta makar upplåter och försäljer till Karl Gustaf Carlsson i Barrud och hans hustru Gustava Johansdotter, hälften av vårt ägande 1/20- dels mantal nro 1 i Barrud, utgörande alltså den försälda fastigheten 1/40- dels mantal av nämnda hemman..... emot en oss emellan överenskommen, redan betald och härmed kvitterad köpesumma: Ett tusen Tre hundra Femtio (1350) kronor..... Sälunda avhandlat som skedde vid Barrud den 20 oktober 1887

1887
Sven A. Svensson
A. E. Svensson
Karl Gustaf Carlsson
Gustava Johansdotter
Sälunda avhandlat som skedde vid Barrud den 20 oktober 1887

Lagfarten kostade 7. 80. (Januari månad år 1888).

Genom det här köpet ökar familjen Carlsson (Carlsson med "k" i köpekontraktet) sitt markinnehav med 75 % och äger från och med nu i runda tal sex procent av byn Barrud. Det innebär att man får nästan dubbelt så mycket åkermark att bruka och nästan dubbelt så mycket hagmark och skog. Det blir mera bete för kreaturen och flera träd att välja på, när husbehovet av timmer och ved ska tillfredställas!

Vi ser framför oss en familj på sju personer som bor i ett rätt så nytt hus, på en gård som blivit lite större. Gott och väl. Men är familjen rik nu? Nej, förvisso inte! Man har ont om pengar, men gott om barn: en dotter och fyra söner som är mellan 23 och 14 år. Medan familjen fortfarande bodde kvar i den gamla stugan och barnen var små, knackade det en dag på dörren och in steg en tiggargumma. Hon såg sig omkring i köket, där barn krälade omkring i varje hörn, och yttrade:

Fattit å eländit, å så många ongar. Å ingen ha fått dödd häller!

Den historien brukade Karl berätta och han gjorde det med tillägget:

En hade hatt lust å ge tiggarkäringa svar på tal, mä å säja te' na, att dä hadde lô vøre möe bättre ôm e gammel käring hade fått dö!

Hur det gick för den fattiga gumman förtäljer inte historien. Säkert fick hon en liten allmosa, innan hon gick vidare på sin tiggarrått och hos familjen Carlsson gick livet vidare. Men bara två år till! År 1889 blir ett tungt år.

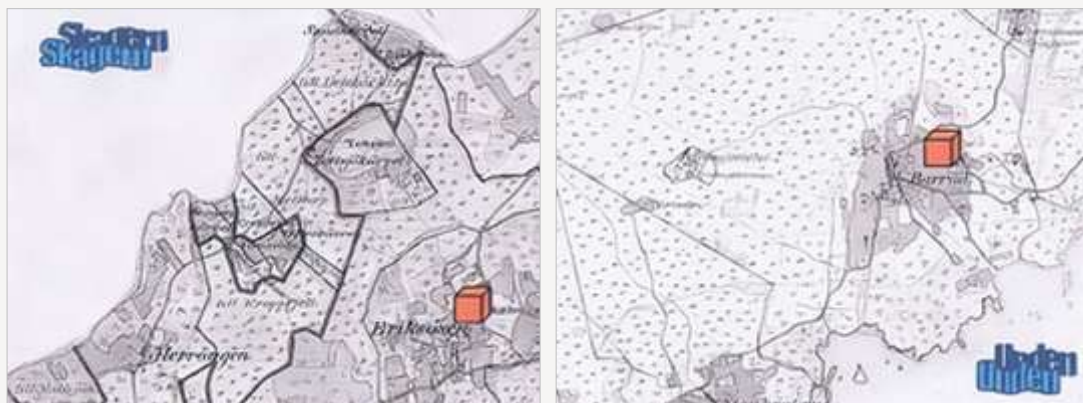
ETT TUNGT VÅRBRUK ÅR 1889

På våren 1889, när Oscar II var inne på sitt sjuttonde år som Sveriges regent och Benjamin Harrison nyligen trätt till som USA:s president, ligger Carl Gustaf Carlsson till sängs i Barrud. Han har drabbats av lunginflammation och vårbruket får skötas honom förutan. Det blir en tung vår för familjen Carlsson. Carl Gustaf avlider den 24 maj, femtiosju år gammal. Hans närmast sörjande i Barrud är: änkan Gustava (53), dottern Ida Lovisa (25), sonen Karl Gustaf, (24), sonen Johan Oskar (22), sonen Per Adolf (18) och sonen August Edvard (16).

Han kom som ett yrväder en aprilafon och hade ett höganäskrus i en svångrem om halsen. Så börjar August Strindbergs Hemsöboma som kom ut två år före Carl Gustafs bortgång. Den romanen handlar om en Carlsson som kommer till en ny och okänd miljö i skärgården. Hur "vår"

Carlsson betedde sig när han kom till Barrud i början av 1860-talet, vet vi inte. Knappast hade han ett höganäskrus om halsen och knappast kom han som ett yrväder. Kanske kom han en aprilafon och kanske bar han en svängrem, men knappast om halsen. Likheten med Strindbergs Carlsson är väl närmast att Carl Gustaf gjorde intåg i något nytt och okänt och möjligen bemöttes han med ett visst mått av misstänksamhet. Kanske var ändå likheterna mellan Eriksåsen och Barrud större än skillnaderna. På båda ställena fanns det, om inte annat, en rätt så stor sjö inom synhåll.

Carl Gustaf var uppvuxen i en stor familj i Eriksåsen. Han var näst yngst bland tio barn och minst fyra av hans syskon avled i mycket unga år. Hur kom det sig att han slog sig ihop med Gustava från Barrud? Ja säg det!

När jag förra året skrev berättelserna om Mossebo och Himmeisbolsängen i Vallsjöbol, fick jag i slutfasen av det arbetet en släkttavla i min hand som jag fann nästan hisnande, eftersom den gick så långt tillbaka i tiden. Carl Gustaf var en länk i den kedjan och jag hittade intressanta sammanhang och kopplingar mellan mina historiska projekt. Det fanns även släktskap mellan Mossebo, Vallsjöbol och Barrud som var okända eller glömda.

Carl Gustaf Carlssons föräldrar hette: Carl Andersson (f 1786 i Eriksåsen) och Lena Cajsa Larsdotter (f 1791 i Borgan). Lena Cajsa Larsdotters föräldrar hette: Lars Persson (f 1741 i Vallsjöbol) och Maria Cathrina Abrahamsdotter (f 1752 i Långsmon). Maria Cathrina Abrahamsdotters föräldrar hette: Abraham Hansson (f 1716 i Långsmon) och Greta Maria Olofsdotter (f 1732 i Bodarne). Greta Maria Olofsdotters föräldrar hette: Olof Olofsson (f 1688 i Långsmon) och Margareta Erlcsdotter (f 1688 i Backgården). Margareta Ericisdotters föräldrar hette: Erik Andersson (f 1655 i Backgården) och Agneta Johansdotter (f 1655 i Kvistbro). Agneta Johansdotters föräldrar hette: Johannes Isaksson Qvist (f 1612 Kråkemo) och Maria Jacobsdotter Rondelitus (f 1625 i Kvistbro). Maria Jacobsdotter Rondelitus far hette: Jacob Petri Rondelitus (f o. 1590).

Här vill jag flytta fram historien till nutid. Precis nu, den 4 januari 2002, är våra barnbarn Lovisa och Anja hos oss. Kaisa och Anja sitter i köket och äter frukost (Lovisa och jag klarade av det för en timme sedan) och med ett halvt öra hör jag Anja filosofera: "Vilken tur att mamma och pappa träffade varandra och flyttade ihop. Hade dom inte gjort det, skulle jag ju inte suttit här idag. Då kanske någon annan hade suttit här, istället för mig!"

Jag vet inte varför Anja just här och nu uttrycker sin tillfredsställelse över att leva och finnas till. Hon har garanterat ingen aning om vad jag sitter och skriver och ändå passar hennes tankar så väl in här. "Vilken tur!", sa Anja. Ja, nog är det turen och oturen och slumpen som avgjort (och avgör) vilka som finns till i detta gigantiska lotteri tillbaka i tiden.

Långsmon var en central plats för Carl Gustafs fränder under 1600- och 1700- talet.

Olof Olofsson (f 1688) som var gift med Margareta Ericsson (f 1688) var född i Långsmon och där hade hans förfäder funnits i minst tre generationer. Olof Olofssons föräldrar hette: **Olof Joensson** (f ca 1660) och **Karin Staffansdotter** (f ca 1665). Olof Joenssons far hette **Joel Bengtsson** (f ca 1635) i Viby. Joel Bengtssons far hette **Bengt Nilsson Körning** (f ca 1605) och här har vi ett extra intressant namn! Släkten Körning var känt folk. Man var bland annat kända för att vara ägare till Ramundeboda gästgiveri under 1600-talet.

Erik Andersson (f 1655) som var gift med Agneta Johansdotter (f 1655) härstammade också från Långsmon. Hans föräldrar hette **Anders Eriksson** (f ca 1625) och **Kerstin Olofsdotter** (f ca 1630).

Nog är det märkligt att Lovisa och Anja, med sina utseenden och egenskaper, sitter här i dag. Hade bara en enda liten länk hakat sig fast vid en annan kedja eller hade en länk brustit, hade allt varit annorlunda. Var det slumpen? Ja! Var det förutbestämt? Nej!

Från Kvistbro och Kråkemo i Närke och Svealand vandrade våra fränder ett par hundra meter in i Västra Götaland och levde i Backgården. Därifrån vandrade man vidare till Långsmon och så småningom fortsatte man till Borgan, Eriksåsen och Barrud. Från Barrud kan man rita pilar till Vallsjöbol och Minnesota i Amerika (bilden här uppe). Det här blev en ganska lång utflykt. När vi nu återvänder till Barrud är vår bruket sedan länge avslutat. Sommaren lider mot sitt slut. Det är den 17 augusti och det är dags att göra bouppteckning efter Carl Gustaf Carlsson. Gustava och hennes tre myndiga barn (Ida, Karl och Johan) är närvarande. Per Adolf och August representeras av sin morbror, Johannes Jonsson i Slottsbol. Förrättningsmännen heter Gustaf Jansson i Slottsbol (möjlig Gustavas systerson) och A. P. Andersson i Barrud. Vi återkommer till både bouppteckning och arvskifte i nästa avsnitt. Först är det på sin plats att berätta något mera om Carl Gustaf Carlsson.

Gustava och Carl Gustaf var gifta i tjugosex år. Det första året bodde de i Slottsbol och där föddes Ida Lovisa år 1864. *) Senare, samma år, tog de över gården i Barrud och sedan levde de i knapphet, på gränsen till fattigdom, på sin trettiondedel. Två år före Carl Gustafs bortgång köpte man fyrtiondedelen och fick därigenom mera mark att bruka, men man drog också på sig mera skulder. Carl Gustaf hade en del uppdrag i socknens allmänna tjänst och i byn Barrud blev han vid ett par tillfällen utsedd att vara förmyndare för omyndiga barn. Föreningshandeln i Finnerödja startade sin verksamhet under 1880- talet och Carl Gustaf var en av grundarna.

En kall vinterdag mötte Carl Gustaf den närboende backstugusittaren Kajsa på Fallet. Som på alla platser, i alla tider, var det vädret som blev samtalsämne:

Dä ä förskräcklit va dä ä kallt! sa Kajsa.

Carl Gustaf kontrade med: Dä bler allt värre än!

Det här uttalandet blev sedan till ett talesätt: *Dä blier allt värre än, sa Carl Gustaf!* För Gustava blev det sannolikt som värst på våren och sommaren 1889. Ensam var hon inte. Hon hade en dotter och fyra söner omkring sig och alla var så pass vuxna att de kunde arbeta, även om de två yngsta var omyndiga. Hon hade dessutom nära släktingar i Slottsbol och Nyborg. Men, apropå myndig! Gustava levde sina första tjugofem år som omyndig. Därefter var hon myndig, ogift kvinna i två år. När hon gifte sig med Carl Gustaf blev hon i praktiken omyndig igen. År 1889 blev Gustava en myndig änka som själv fick sköta och ta ansvar för sina affärer.

*) Senare lärdom: hon föddes i Eriksbacken

TILLGÅNGARNA TÄCKER SKULDERNA

Vi har redan presenterat de närvarande deltagarna. Det är dags för bouppteckning efter Carl Gustaf Carlsson, den 17 augusti år 1889.

<i>Den efterlevande änkan tillsades att uppgiva boet, såsom det vid dödsfallet befanns, och att uppvisa detsamma rörande handlingar och skrifter, varefter bouppteckning företogs i följande ordning.....</i>	
Vad fanns det för tillgångar?	
Fastighet:	2600 :-
Saker och ting:	234 kr 70 öre
Kreatur:	308 :-
Fordringar:	48 kr 71 öre
Vad fanns det för skulder?	
Hypotekslån:	959 kr 58 öre
Reverser:	793 kr 95 öre
Summa tillgångar:	3191 kronor 41 öre
Summa skulder:	1753 kronor 53 öre
Behållning:	1437 kronor 88 öre

Bouppteckningen registrerades av Häradsrätten i Hova vid hösttinget den 3 september 1889 och den fick lösas för femtio öre. Så las den bland de andra gårdspapprena. Det dröjde drygt två år. Innan det var dags för nästa förrättning.

Den 5 december år 1891 är det arvskitte efter Carl Gustaf Carlsson. Vid denna förrättning är det Jacob Neander och A Hedgren som leder sammankomsten i Barrud. För övrigt är det samma deltagare som vid bouppteckningen, eftersom Per Adolf och August fortfarande är omyndiga. Till saken! En fastighet som omfattar 7/120- dels mantal ska fördelas mellan sex arvingar. Dessa ska också dela på övriga tillgångar i form av lösöre, kreatur och fordringar samt alla skulder. Man diskuterar om det ska bli lösöreauktion, eller om någon sterbhusdelägare vill överta lösöret. Så småningom förklarar sig Gustava villig att ta hand om lösöre, kreatur och fordringar till det belopp som bouppteckningen angett.

Fastigheten ska fördelas mellan arvingarna. Gustava blir ägare till halva fastigheten, d. v. s. 7/240 och de fem barnen vardera 7/1200. Sedan är det så att modern och de fem barnen tillsammans ska betala en rätt så ansenlig skuld. Ida, Karl, Johan, Per Adolf och August får var och en punga ut med 95 kr 96 öre till hypoteksföreningen och 33 kr 88 öre till modern. Gustavas egen ärvda skuld och betalningen för lösöret och pengarna från barnen täcker skulderna till utomstående,.

Hur var det nu tiggerskan uttryckte sig på 1870-talet? Fattigt och eländigt och så många ungar! Ja, inte är det här något guldkantat arvskitte En dotter och fyra söner betalar i kontanter 129 kr 84 öre var och blir ägare till 7/1 200 var. Värdet på 7/1200 är 265 kr, så på något sätt går det ju ihop i alla fall. Men hur kan Gustava klara av sina ekonomiska förpliktelser? Fråga inte, undra blott!

Namnunderskrifterna:

Både Gustava och hennes bror Johannes skriver under protokollet m. h. å. p. (med handen å pennan). Man kan undra varför, eftersom vi tidigare sett deras egenhändiga namnunderskrifter. Så småningom kom 1890-talet. Gården i Barrud var redan för trång. Till och med Sverige var för trångt. Man levde i en tid, när det inte var ovanligt att fundera på utvandring till Amerika. Snart var det tid för två att ge sig av.

FARVÄL TILL IDA OCH AUGUST

Under perioden 1880 - 1890 utvandrade varje år cirka tjugo personer från Finnerödja socken till Amerika. Är det en hög siffra? Socknen hade vid den här tiden runt tre tusen invånare och antalet emigranter under ett år var mindre än en procent av socknens befolkning, så rent statistiskt var utvandringen rätt marginell. Men statistik är en sak. År 1893 utvandrade fyrtio procent av Gustavas barn till Amerika. Det är också statistik som stämmer och här blir sifferuppgiften mera konkret och fattbar. Gustava tänkte naturligtvis inte i statistiska termer. För henne handlade det om två barn som försvann från hennes liv, för att kanske aldrig komma tillbaka. För fyra år sedan tvingades hon ta ett sista farväl av sin make och nu: farväl min enda dotter, farväl min yngste son!

År 1893 var Ida Lovisa 29 år gammal och August Edvard var 20. Ida Lovisa hade en fästman som hette Jan Petter Svensson från Trehörningen och han hade redan gett sig av till Amerika. Överenskommelsen var att Jan Petter skulle resa i förväg och jämna marken och Ida Lovisa skulle komma senare.

Fritt översatt till svenska, skriver Lyle Lofgren (dotterson i Minnesota):

Jan Petter Svensson var stamanställd i tre år och han utbildade sig också i botanik. Han samlade och pressade växter i hela sitt liv och försåg samlingarna med etiketter, där han skrev växternas latinska namn. Han hade anställning hos Smith Lumber Mill på sommaren och arbetade som sågslipare i Minnesotas norra skogar under vintern. När han tjänat tillräckligt, uppfyllde han sitt löfte till Ida Lovisa, att skicka pengar som skulle räcka till två enkla biljetter mellan Sverige och Minnesota. Den andra biljetten var avsedd för August Edvard. De första fyra åren bodde familjen Svensson i Minneapolis och flyttade sedan till Fish Lake Township. Att få marken brukbar där var mycket tungt, eftersom det tidigare växt kraftiga tallar på marken. När man avverkat tallarna blev stockarna stulna och bara stubbarna fanns kvar. Kartan till höger (från Lyle Lofgrens skrift) visar att de amerikanska lantmätarna ritade raka linjer, när man fördelade marken mellan nybyggarna.

Familjerna Svensson och Carlsson (som snart stavade sina namn Swenson och Carlson) slog sig ner i Minnesota och blev farmare. Lyle Lofgren skriver vidare: Ida Lovisa arbetade på en fortsättningsskola för flickor i Finnerödja. Tillsammans med en annan flicka lärde hon eleverna att karda och spinna ull samt att väva linnetyg med mera, för att eleverna skulle kunna sådant, när det var dags att gifta sig och sätta bo. Ida Lovisas dotter, Ida Victoria, berättade om sin mor: i Halifax blev båten väldigt försenad, men mor hittade en gitarr och sjöng välkända sånger tillsammans med de andra för att fördriva tiden. Mor kunde många sånger. När mor och far bodde i Minneapolis, sjöng de båda i Skogabergets kyrka, nära det svenska sjukhuset.

Well, we say fare well to Minnesota. Back to Barrud.

Karl och Johan skaffade sig arbeten under några år i slutet av 1880- och början av 1890- talet. Karl gav sig iväg till Norrland och blev rallare och Johan arbetade på Laxå bruk under fyra år. Karl sa senare att han *arbetat på banken i unga år. Ja, det vill säga, på järnvägsbanken*, brukade han lägga till. Johan kunde visa upp ett arbetsbetyg, när han slutade sin anställning i Laxå. Han hade visat *god arbetsskicklighet, god arbetsförmåga, god flit och gott uppförande, varför han rekommenderas*. Kanske förevisade han betyget för sin mor och sa: *Här sa I få se på en sôm ente går å för hacker - har I plass för en sôm ä så go sôm ja?* Hur det nu var med den saken, men Johan fick platsen. Han var ingen hoppjerka. Han stannade drygt 50 år på gården i Barrud.

Här slutar del ett. Nästa (den sista) delen inleds med denna rubrik. Det finns två rätt tydliga frågetecken där. Ambitionen må väl bli att försöka räta ut dessa.

TRE ÄGARE TRÄDER TILLBAKA

År 1905, när brödrafolken i Sverige och Norge börjar gå skulda vägar och USA:s president Theodore Roosevelt åtgripes så framgångsrikt och diplomatiskt i det rysk-japanska kriget, att han får Nobels fredspris året efter, blir det nya ägarförhållanden på Karlssönernas gård i Barrud. Tre träder tillbaka, två tar för sig och en passsar. Låter det kryptiskt? Bäst att vi ritat och berättar lite:

Hela fastigheten, 7/120 av Barrud

Gustava	Ida	Karl	Johan	Adolf	August
					

Gustava säljer sin andel till Karl och han äger nu:

	
---	---

Ida och August säljer sina andelar till Adolf och han äger nu:

		
---	---	---

Johan varken säljer eller köpar och han äger nu (som tidigare):

???

Mariestad 14 oktober 2021 / Alf

PS

De här 28 fotona tog Anders Larsson från Föreningsparbanken i oktober 2001. Jag har gjort en tavla av dem:

Barrud 1:2 och 1:3, ute och inne.

DS